PREU: 2 PESSETAS

JUSTICIA CATALANA

drama en 4 actes y en vers catalá

per

ROSSENDO ARÚS Y ARDERIU

y

JOSEPH M.ª de LASARTE

BARCELONA

ESTABLIMENT TIPOGRÁFICH DE JOAQUIM SOLÉ Y PIQUÉ
Aragó, 310, (al costat del Passeig de Gracia)
1887

JUSTICIA CATALANA

JUSTICIA CATALANA

drama en 4 actes y en vers catalá

per

ROSSENDO ARÚS Y ARDERIU

y

JOSEPH M.ª de LASARTE

Estrenat en lo Teatro de Catalunya la nit del primer de Abril de 1887

BARCELONA

ESTABLIMENT TIPOGRÁFICH DE JOAQUIM SOLÉ Y PIQUÉ

Aragó, 310, (al costat del Passeig de Gracia)

1887

Aquesta obra es traducció del drama castellá titolat **FUEROS Y DESAFUEROS** degut á la ploma del inspiradíssim poeta

D. FRANCISCO MORERA

y que fou representat per primera vegada, ab extraordinari exit, en lo teatre del Circo Barcelonés, la nit del 14 de Abril de 1858.

La Exma. Diputació
PROVINCIAL DE TARRAGONA

tingué á be en sa sessió del dia 16 de Abril de 1887 acceptar la dedicatoria de aquesta obra, accedint als prechs dels traductors, al objecte d' enaltirla gloriosa memoria del eminent patrici **D. Francisco Morera,** qui ab sos fets y escrits, tant ardorosament trevallá per la santa y bona causa de la revindicació dels drets de nostra estimada Catalunya.

Obras catalanas de Rossendo Arús y Arderiu

La Taberna, (1) drama popular en 7 actes y en prosa.
Claudi F... drama en 6 actes y en prosa.
La Ventafochs, narració fantástica en 3 actes y en vers.
La má oculta, comedia en 3 actes y en prosa.
La Cambrera, comedia en 3 actes y en prosa.
Primavera y tardor, comedia en 3 actes y en vers.

(1) En coloboració ab D. Eduart Vidal y Valenciano.

Obras catalanas de Joseph M.ª de Lasarte

Ajax, tragedia en un acte y en vers.
Lo Senyor marquès, comedia en 3 actes y en prosa.
L' as d' Oros, comedia en un acte y en vers.
Lo rey de la Broma. sarsuela en 4 actes. en vers y prosa.
Retalls col-leccio de versos (agotada)
Divagacions. poesias ab prolech de D. Frederich Soler. (segona edicio.)

REPARTIMENT

LA COMPTESA.	*D.ª Conxa Ferrer.*
BLANCA (SA FILLA). . . .	*Srta. Adelina Sala.*
UNA DONA (DEL POBLE). .	*Sra. D.ª Agneta Monner.*
PAU CLARIS (CANONJE DE LA SEU).	*D. Antoni Tutau.*
LO COMPTE DE SANTA COLOMA (VIREY DE CATALUNYA)	» *Jaume Martí.*
D. GUILLEM DE FLUVIÁ.	» *Enrich Borrás.*
D. FRANCISCO TAMARIT, (DIPUTAT).	*D. Joan Oliva.*
D. LLEONART SERRA, (CONCELLER).	*D. Anton Heras.*
D. FRANCESCH VERGÓS (ID)	» *Francisco Monner.*
PERE PAU, (PATRÓ).. . .	*D. Jaume Capdevila.*
UN MARINER..	» *Vicens Daroki.*
UN SEGADOR.	» *Lluis Llibre.*
HOME 1.er..	» *Ricart Esteve.*
id 2.on..	» *Manel Buxeda.*
id 3.er..	» *Joan Prats.*
id 4.at..	» *R. Piqué.*
UN AGUTZIL..	» *Sebastiá Carré.*
UN CRIAT..	» *N. N.*

Concellers, caballers, patjes, monjos, segadors, menestrals, mariners, agutzils, porrers, soldats catalans, soldats castellans, gent del poble etc.. etc.

Titols particulars dels actes

1.er LA VIGILIA DEL CORPUS.

2.on AMOR Y PÁTRIA.

3.er ¡Á SANTA CLARA!

4.ar LAS ROCAS DE SAN BERTRAN.

—

Passa la acció en Barcelona en los dias 6 y 7 de Juny de 1640.

Indicacions de dreta y esquerra s'entenen per part del actor.

ACTE PRIMER

LA VIGILIA DEL CÓRPUS

La plassa de S. Francesch, anomenada avuy del Duch de Medinaceli. En primer terme carrer á tots dos costats; á la dreta la fatxada del palau del Compte de Santa Coloma. En últim terme un altre carrer. Lo frontis del Convent de San Francesch ocupa tot lo costat esquer de la escena. En últim terme una rampa que condueix á la Muralla, que se 'n deya del Mar y que horizontalment atravessa 'l foro en tota la seva extensió. Son las vuit del vespre.

ESCENA PRIMERA

Menestrals, Mariners, Segadors, formant diferents rotllos. Agutzils que rondan per la plassa. Soldats que guardan la casa del Compte. PERE PAU, lo patró, en un grupo de mariners. Gent del poble que vá entrant succesivament en escena. De tant en tant se senten los acorts de l' orga de la iglesia.

P. PAU. *En la redona dels mariners.*
Siga vritat, siga falsa,
companys, la nova es aquesta.
MAR. Si es vritat tindrá requesta
y algú 'n tastará la salsa.
P. PAU. Corren aqueixos rumors:
hi há por de tamborinada,
com que 'l virey vol la entrada
privá als pobres segadors.
MAR. Y que la privi!... entrarán.
P. PAU. Si ell no vol no ho crech aixi.
MAR. Ha fet tart; si are en cami
de Barcelona ja están!....
P. PAU. Si que son rahons formals!
si se li antoixa al virey,
tant si es lley com si no es lley
manará tancá 'ls portals.

MAR. Donchs si 'l seu vestit no ment,
ara mateix, y á n' aqui
jo n' he vist...
Adonantse del grupo de Segadors.
Que os deya? Allí
n' hi ha quatre. *Senyalantlos.*

P. PAU. *Vegentlos.*
Sí, certament.
Se 'n vá cap á ells y toca á un per la espatlla.

SEG. Que tenim gent de ciutat?

P. PAU. Veig qu' heu fet en vá 'l viatje.

SEG. Y axó?

P. PAU. 'L virey per farratxe
vol are fer servi 'l blat.

SEG. Y que 'n farem de la palla?

P. PAU. La destina per vosaltres.

SEG. Ah, sí?

P. PAU. Y també per nosaltres.

SEG. Ja 's pot buscar la mortalla
lo senyor virey!

P. PAU. Ja trona!

SEG. Per San Francesch, qu' es aquí,
juro que hi haurá un motí
com cap n' ha vist Barcelona;

P. PAU. *Allargantli la má.*
Estrenyéula!

MAR. Aixís m' agrada.

P. PAU. Encara que res me sobra
y 'l sopar siga de pobra,
ja tinch la taula parada;
vos convido de tot cor.

SEG. S' os aprecia; á veure 'l sant
entrarém, perque un, resant
agafa mes de valor...
Entran los segadors á la iglesia.

MAR. Has sentit plourer?

P. PAU. Cinch cents
n' hi há amagats á Barcelona,
y al primé 'espetéch que sona
á n' el carrer ja me 'ls tens.
Dos mil n' entrarán demá

ab trabuchs... y tot alló;
la Dressana en sense pó
diu que volen assaltá.

MAR. Qu' es un altre 'l seu intent
en secret m' han dit á mí,
y os lo vaig á descubrí':
lo Santíssim Sagrament
volen robar; la custodia..,

P. PAU. Mentida!

MAR 1.er Fals!

MAR 2.on No es vritat.

MAR 3.er Qu' ha de ser!

P. PAU. Qui t' ho ha contat
no es d' aquí; es algú que 'ns ódia.
Deu sé un castellá.

MAR 1.er Si.

MAR 2.on 'L vil!

P. PAU. No li arrendo la ganancia
si me 'l topo.

MAR. *Veyent s' acosta un agutzil.*
Vigilancia!

P. PAU. Muxoni. Vé un agutzil.

La redona de mariners se desfá, cadas qu' un d' ells se 'n vá á engroixir los altres grupos: en Pere Pau queda sol al mitj y D. Guillem que ha sortit moments avants com si busqués á algú, s' acosta n' ell y 'l porta á la paret del convent.

ESCENA II

Don GUILLEM, PERE PAU y l' Poble.

GUI. Ets barquer?

P. PAU. Y serho vuy.

GUI. Vols diners?

P. PAU. May venen mal.

GUI. Obeheixme donchs com cal,
y una dobla es teva avuy.

P. PAU. Com se guanya?

GUI. T' ho diré.

P. PAU. Escolto.

GUI. M' has vist?... repara.

P. PAU. Si.
GUI. 'M coneixes?
P. PAU. Prou, desd' ara.
GUI, Es vritat?
P. PAU. Mentir no sé.
GUI. Cumplirás lo que jo 't diga?
P. PAU. Al mateix peu de la lletra:
si no m' haig de comprometra,
ho faig tot, siga 'l que siga.
GUI. Tindrás barca?
P. PAU. Com ho feya
sent barquer? jo se 'l que 'm costa.
GUI. Pot quedá esta nit disposta?
P. PAU. Ara mateix si s' esqueya.
GUI. Ab sis rems.....
P. PAU. 'Ls que m' demanin.
GUI. A la mar la varareu
y á mitja nit estareu.....
P. PAU. Al infern si es que m' ho manin.
GUI. Ben apropet de l' arcada
de la reixa del convent.
P. PAU. Com si ja hi fossim; corrent.
Y un cop alli de parada...
GUI. Veurás que s' obra la reixa
y de la volta, callat
ne sortirá un embossat
que has de fer per no coneixa.
Mar endins y de bursada
me 'l portarás ab llestesa,
fins á la nau genovesa
devant del Besós anclada.
M' has entés?
P. PAU. Perfectament.
GUI. Y aceptas?
P. PAU. De mil amors
si pagueu bé los favors,
y es la moneda corrent.
GUI. *Donantli diners.*
Aquí 't dono la meytat.
del teu guany, y al serne al ríu
cobrarás per 'quest motiu,

ha mateixa quantitat.
Mes per si de cas s' aclara
ser ta promesa fallida,
t' asseguro per ma vida
que t' ha de costar molt cara.

P. PAU. Atmeto lo que 'm donau
y vostra amenassa atmeto,
que com sempre, jo os prometo,
sabrá cumpli 'en Pere Pau.

GUI. Conta si 'l jornal t' agrada.

P. PAU. En que crech que estará bé....
sota 'l llum m' ho miraré.

Se 'n va sota una capella, la que está empotrada en la paret del convent y de la que penja una llantia.

Dos, set, vuit... Cosa arreglada.

GUI. Que ja dono per resolta...

P. PAU. Que som nens? Lo dit es dit.

GUI. Al punt de la mitja nit...

P. PAU. Prop la reixa de la volta.

GUI. Fins al Besós...

P. PAU. Ben segú.

GUI. Tens qu' arrivar.

P. PAU. Prou qu' ho sé.

GUI. M' entrego donchs á ta fé.

P. PAU. 'Neu ab Deu.

GUI. Ell quedi ab tú.

Se 'n vá don Guillem.

P. PAU. No sé quina intenció porta
ni coneixo sa nissaga...
pro com que promet y paga,
sabé 'l seu nom no m' importa.

Don Guillem ha entrat, al despedirse, en la iglesia; l' Home primer l' está en un rotllo de gent mirant ab atenció desde fá estona y va seguintlo ab la mirada al anarsen. Pere Pau vá á reunirse ab lo grupo de mariners.

ESCENA III

'Ls mateixos, menos don GUILLEM.

HOM 1.er *A los del seu grup.*

Puch errarme, pero 'm sembla
que 'l jove endolat, aquell

que parlava ab lo patró
y n' ha entrat á San Francesch,
es lo fill de don Anton
Fluviá?

HOM 2.^{on} No t' erras, es ell·
quina desgracia la seva,
de son pare... *Als homes*
La savéu?

HOM 1.er Y prou! los napolitans
á casa seva mateix,
lo van cremar no fá gaire.

HOM 2.^{on} Com aquell que no fá res.
Ves si tenen merescut
que de sobra 'ns los treguem,
fetne lo que 's diu xixinas.

HOM 1.er Ja li deixarán la pell.
Es fácil siga 'l capdill
per defensar nostres drets
y treure'aqueixa brivalla,
aquest jove, don Guillem.
Molts que de son pare foren
amichs de cor y fidels,
que dongui 'l crit de ventjansa
li demanan ab empeny;
si 'l convensan, Barcelona
li respondrá incontinent.

HOM 2.^{on} Y ja la tenim armada!'

HOM 3.er Voleu dir?

HOM 1.er Vaya!

HOM 2.^{on} Ja ho crech!

HOM 1.er No mes cal mirar lo rostre
de tothom, fixeushi bé:
los valents, cara de rábia,
los tímits, plens de recel,
tot diu clar que 'l rebombori
será de primera y ferm.

HOM 2.^{on} Y com si haguessin fet crida
la gent aqui comparéix;
ab tot y ser gran la plassa
aviat si que no hi cabrem.

HOM 1.er Es que la Junta desitxa,

ho sé per conducto cert,
parlar ben clà y catalá
devant de tota la gent,
al Compte Santa Coloma
perque 's fassi sabé'al rey,
las queixas y los agravis
que tenim en contra d' ell.

HOM 2.on Aixis tothom se n' entera;
en públich, está ben fet.

HOM 1.er Y d' aqueix modo s' evita
que 'ls fassi pendre 'l virey,
com vá fer l' altre vegada.

HOM 2.on Are ho probés!

HOM 1.er Pobre d' ell!

P. PAU. *En lo seu grup de mariners.*
La bullanga te que serhi,
ben á las claras se véu.

MAR. Jo estich ab tú; tot indica
que molt prompte la tindrém.

P. PAU. Si ab seny en Santa Coloma
y pausat no procedéix,
no s' escapa ni una rata
d' aquest brétols forasters.

MAR. Aquesta tarde mateixa
s' ha reunit, diu, lo Concell.

P. PAU. Y are la Junta y 'l Compte
son tots aquí, á San Francesch.

MAR. Sent demá festa tan grossa
com ho es Nadal á l' hivern.....

P. PAU. Hi há avuy vespres y completas,
crema cera y fuma incens,
per ser vigilia del Corpus;
cants avuy, demá gemechs...
gracias al senyor ministre
y al seu ninot lo virey!....

MAR. Y á las torbas de salvatjes,
los soldats que en sense fré
assolan los nostres camps;
tot ho passan á saquéig,
calan foch á nostres casas
y embrutits y ab altivés

nos tractan mateix que gossos
per fer mérits y serveys.

P. PAU. Jo no sé com la paciencia
hem aguantat tan de temps.
Pero tot be que s' acaba
y 'l qu' es demá acabarem.

HOM 1.er *Al seu rotllo*
Endemés, seguint com deya,
si 'l dotze del altre mes
mentres s' armava l' escándol
que ab justicia 's promogué
per treurer de la presó
á la Junta incontinent,
esmenant l' etzagallada
que va cometre 'l virey,
no se 'n fuig á corre cuyta
en Vilafranca, 'l marqués,
ab la qúa entre las camas
á la Dressana corrents,
demanant que l' amparessin
per salvarlo del tropell,
jo li canto las quaranta
ó faig *tutti* alli mateix.

P. PAU. *Qu' ha sentit al Home 1.er li contesta*
Y prestabas, fentli 'ls comptes,
á la pátria un bon servey.

HOM 1.er Es un bruixot de debó:
figureuse, y aixó es cert,
que á casa seva 'l dimoni
en forma de mico té.

P. PAU. No diguéu mes disbarats,
y no siguéu tan ximplet
de créure'aquestas falornias.
Jo os esplicaré lo que es...

S' interromp la conversa, per los crits que fan una munio d' homens, que surten acompanyant á una dona: alguns d' ells portan atxas de vent encesas.

ESCENA IV

Mateixos. Una DONA, HOME 3.er y altres que l' acompanyan

HOM 3.er *Cridant.*
Tothom ho té de saberho.
Escoltéu minyons!
A la dona. Vos, apa.
DONA. Perque ho tinch de torná á dir?
HOM 3.er Perque aixís son mes qu' ho saben.
HOM 1.er Que ho conti.
VEUS. Sí, sí.
HOM 2.on Qu' ho conti!
HOM 3.er Gran noticia!
MAR. Qu' es?
P. PAU. Que passa?
HOM 3.er Una victoria.
P. PAU. Victoria?
HOM 3.er Contra la gent castellana.
P. PAU. Veyam!
HOM 1.er ¡Que ho digui!
HOM 2.on Depressa!
VEUS. Si, sí!
MAR. Parléu.
HOM 3.er Cuytéu.
VEUS. Vaja!
P. PAU. Silenci!
MAR. Calléu!
HOM 3.er Quietut!
ó vos quedéu á las capsas.
AGUT. *Acostantse al grupo.*
Si no para aquet burgit,
algú no dormirá á casa.
P. PAU. Calli tothom y qu' espliqui
aquesta dona 'l que sápiga.
DONA. De Santa Coloma arrivo
que 's hont s' ha armat la gatsara.
Ahí tarde hi va entrá un ters
de la tropa castellana
moventne soroll y escándol,

de la justicia burlantse,
insultant á vells y donas
sens respecte de cap classe.
De procedir tant inich
la gent del poble alterada,
ab bastons y á cops de pedra
vá treure' aquella brivalla
y fins un tros mes enllá
de lo terme, va empaytarla.
Ho veu l' agutzil real,
Monredon, de nom de casa,
á qui castigá 'l Concell
per dolent y de mala ánima,
y de lo séu ters seguit
va en ajuda de los altres.
Comensa fent disbarats,
perdut lo fré, res l' aguanta,
respecte no té á ningú,
y roba, saqueija y mata,
acavant per calar foch
á tot un carrer de casas.
Un minyó ardit y valent
lo seu trabuch me li encara,
l' enjega, 'l fereix, y fou
alló la senyal d' alarma:
com al toch de somatent
la gent acut á la plassa,
sortintne de dins la iglesia
y donant crits de venjansa.
En Monredon espantat
veu la cosa mal parada
y se n' entra ab tots los seus,
y 's fá fort, en una casa.
Faixinas tocant la porta
deixa 'l poble apilotadas,
las encenen y al moment
espetarnegan y flaman,
y un infern la casa 's torna,
y torrats com las castanyas
trovaren tots los soldats
y en Monredon que 'ls manava.

per cástich de sa vilesa,
la mort al mitj de las brassas.

Aplausos y crits d' entusisasme del poble.

P. PAU. Bé, pe 'ls de Santa Coloma,
son catalans y de rassa!

Mostras de aprobacio.

HOM 3.er A n' aquí ja hi som de mes;
á contarho allá hont no ho saven.

Se 'n vá la dona seguida de alguns homes y 'ls de los bastons. Lo Segador y 'ls séus companys que han entrat en la iglesia en una escena anterior, are 'n surten. L' Home primer se dirigeix a ells, interrogantlos.

ESCENA V

Mateixos. SEGADOR, menos Una DONA

HOM 1.er Devéu esser segadors?
SEG. 1.er Ho som, y qué?
HOM 1.er Axió m' estranya!
¿Ignoréu que lo virey,
perque aixis pe 'l cap li passa,
aquest any á Barcelona
se nega á donáus la entrada.
SEG. 1.er Axís ho dihuen .. Potser
s' haurá de quedá ab las ganas.
HOM 1.er Qui se li té d' oposar?
SEG. 1.er Ja 's veurá... som molts nosaltres
y á mes tenim qui ns' ajuda;
han de vení' en Roch Pedrassa
y en Pere de Santa Cilia
ab los seus de tanta fama
que ningú atrevirse gosa,
com se diu, á plantals cara.
HOM 1.er Avans de venir sabíau
lo que 'l virey intentava?
SEG. 1.er Si be tal rum, rum, corría
no li davam importancia,
perque pe 'l dia de Córpus
cad' any solem fer los tractes,
y lo qu' es costum d' un poble
ab d et no pot pas trencarse.

HOM 1.er Y ab tort?
SEG. 1.er Oh, donchs que no 's queixi
lo que tan despótich mana
siga virey ó qui siga,
si li enfonsan la espinada
y del tort fet á la lley
á la esquena dugui marca.

Se promou un gran alborot entre la gent que forman los grups, al entrar un Home corrents y cridant.

ESCENA VI

Mateixos, HOME 4.rt

HOM 4.at *Cridant fort al entrar en escena.*
Morin los napolitans!
VEUS. Morin!
ALTRES. Que morin!
HOM 4.at Venjansa!
P. PAU. Qu' es?
HOM 4.at Han cremat Riu d' Arenas!
P. PAU. Riu d' Arenas!
HOM 1.er Cremat!
MAR. Lladres!
HOM 4.at Ma pobresa m' han robat,
y 'ls dos fills de mas entranyas,
los han mort assessinantlos.
HOM 1.er Malvats!
HOM 2.on Vils.
HOM 3.er Cobarts!
MAR. Infames!
P. PAU. Morin los napolitans!
HOM 1.er A matals!
P. PAU. No 'n deixem rassa!

Creix la indignació, l' Agutzil s' acosta per acallar lo tomult.

AGUT. Silensi ó bé.....
HOM 1.er Que faréu?
AGUT. Ja ho veurás! Me plantas cara?
A la presó!
HOM 1.er No pas jo.
Ets petit per agafarme!

AGUT. Sí? *Cridant.*

Favor á la justicia!

Intentant detenir al Home primer

P. PAU. No t' emboliquis é hi guanyas:
deixal anar.

AGUT. Ni pensarho.
Ausili!

SEG. Ajuda demanas?
Té. *Li venta garrotada.*
't pago per endevant.

P PAU. Fuig ó sino...

AGUT. *Fugint.*

Deu me valga!

Gran moviment: los soldats que guardan la casa del Compte, se disposan a atacar al poble que per sa part los planta cara: lo tumult ha anat creixent, se senten crits sortits de tots los cantons de la plassa qu' está plena de gent. La agitacio se calma al veurer apareixer en lo portal de la iglesia los macers del Concell de Cent seguits d' un bon numero de patjes que portan atxas encesas prescedint á ne 'n Claris. Luego soldats precedint al Virey, detras dels que van los altres membres de la Junta, Tamarit, Serra y Vergos, tancant la comitiva mes soldats y alguns monjos y gent del poble, entre aquesta don Guillem.

ESCENA VII

Lo poble, Mariners, Segadors, PERE PAU, VIREY, CLARIS, TAMARIT, SERRA, VERGÓS, D. GUILLEM, monjos y soldats.

MACER. Pas á n' el Concell de Cent!

CLA. Visca Catalunya!

POBLE. Visca!

CLA. En aquest desitx confisca
nostre poble 'l seu content.

VIR. Poble sempre revoltós
de los seus furors joguina,
que sens mirament s' obstina
en turbá 'l públich repós.
Poble que l' odi á la lley
osat y atrevit no oculta,
y de mort ab crits n' insulta,
á sa pátria y á son rey.

Poble que preten la hassanya
de subjectarne algun día
á sa audacia y tiranía,
los altres pobles d' Espanya.
Infatigable en la guerra
y en sas industrias fiat,
solsament n' ha respectat
los furs de la seva terra.
Huy que tropas de Castella
van contra Fransa en sa ajuda,
ell per dals la ben vinguda
las maltracta y las flagella.
Si per cas del Pirinéu
en la cim mes altanera
clava sa antiga bandera,
ab temeritat se 'l veu
provocar pe 'l seu afront,
á la Espanya y á la Fransa,
y que sol á insultá 's llansa
tots los exércits del mon.
Del seu interés esclau
y forjantne novas lleys,
la corona dels seus reys
trepitxarla li complau.
Mes no trova en mí un cobart
ja que per molt qu' ho desitxi,
jo faré que no trepitxi
la del rey don Felip quart.
Jo en rigorós escarment
sabré domá 'ls seus furors;
que 'l seu afany y clamors
aixó diu, Concell de Cent.

CLA. Mal previngut, no os deixéu
per la passió arrebatá,
puig al poble catalá
sens rahó desconeixéu.
En aquest poble nasqueren
homes que al mon asombraren,
y 'ls trofeus aquí 'ns portaren
de mil pobles que venceren.
Injust ne sou si oblidau

sas proesas explendents
puig de vostres ascendents
senyor Compte renegau.
Héroes quals fronts l' estranjer
coronantlos ne vá honrarse,
no oblidéu que vá gronxarse
aqui son bresol també.
Vostres torres de Queralt
que 'n conservan la memoria,
vos podrán contar la historia
del primer senyor feudal.
Demanéulos d' hont sortiren
los defensors de sas terras
y qui en las passadas guerras
del moro las protejiren,
y al acte 'ls ofesos mans
dirán á vostres errors,
que foren vostres majors,
tots ells, héroes catalans.

VIR. Héroes que no sufrirían
ser pel poble amenasats
y ants que veurers insultats,
lo mateix que jo obrarían.
En que son temps ja passá
y ha mudat lo seu pays
en sas glorias, jo, Claris,
sempre m' haig d' enmirallá.
De Catalunya virey
puig justicia li administre
represento aquí al ministre,
y la autoritat del rey.
Y ja que fiel ma persona
lo ceptre del rey empunya,
no ha de lograr Catalunya,
ferne pols de sa corona.

CLA. No es tal son intent, senyor:
quant li respectan las lleys
lo poble paga als seus reys
ab obediencia y amor.
Mes deixém está aquest punt
que vostra atenció deté,

ja que la Junta á vos vé
per' tractar d' un altre assunt.

VIR. Si just es en rahó y en lley,
per forsa haig de contentarvos;
perque jo no dech negarvos
lo que no os pot negá 'l rey.
Espliquéus.

CLA. Sencill y pla.
Es costum ja may trencada
que en festa tan senyalada
com lo dia de demá,
del camp los trevalladors,
com si 's dessin un respir,
venen aqui á recollir
lo premi dels seus suhors.
Nostre ciutat los abriga
y pera tractar s' agrupan,
ab tots aquells que s' ocupan
del segar en la fatiga.
A la espressada reunió
los nostres furs s' acomodan,
perque oposarse no podan
á tan vital pretenció.
La ciutat está alterada
avuy, puig corren rumors,
de que vos als segadors
tractéu de negar la entrada:
mes pensant que maltractarvos
vol d' eix modo l' descontent,
vé á vos lo Concell de Cent
la vritat á preguntarvos.
Senyor: la inseguritat
ja per tot es manifesta,
y esperem vostra contesta
per' calmar á la ciutat.
Responéu.

VIR. No sens rahó
los tals rumors s' esparraman,
es ben cert qu' ells ne proclaman
ma ferma resolució.

TAM. Aixis vos?...

VIR. Jo, caballers,
per mes que 'l fur no m' abona,
no deixaré Barcelona
entregada á bandolers.

VERGÓS. Bandolers! sentirho es mengua
pera nosaltres y molta.....
¡Miréu que 'l poble os escolta
y os pot arrencar la llengua!

VIR. Per guardar la vostra féu,
ó del contrari en 'quest día,
tanta sobra d' osadía
cara os costará per Deu.
Quan lo poble desfrenat
crida sanch y vol pillatxe
voleu qu' abrasi salvatxe
la joya del Primpcipat?
Lo vostre fur no perdona
al que cobart ó be ab sanya,
deixi que perdi la Espanya,
lo floró de sa corona
y avants que 'l fassi la sort
boti de regne estranjer
sápia 'l Concell que sabré
defensal fins á la mort.
Está en aquestos temors
ma resolució fundada,
perque en tot demá, la entrada
s' impideixi als segadors.

SERRA. Tal es la vostre contesta?

VIR. Sí.

SERRA. Llavors puig se ns' provoca
á lo Concell li pertoca,
demostrarvos, que funesta
pot ser l' ordre...

VIR. No per mí,
Diligencia es escusada
já sé jo qu' os desagrada,
mes ab tot s' ha de cumplí.
Y 's cumplirá mal qu' os pesi
y mal pesi á tot lo poble;
ho crech just y no se 'm dobla;

sobre aquest punt ni se 'n resi.
CLA. Donchs, si aixi escoltáu senyor
las queixas de gent honrada,
fará cambi de l' arada
per la espasa 'l llaurador...
Fins á quan senyor Virey
preteneu que 'l poble vegi
que un ministre ab orgull regi
trepitxa la nostre lley?
Si es que arrivem á las mans,
guay d' ell, si en forsa caduch.
VIR. Respecteu al Compte duch!....
CLA. Jo no respecto á tirans!...
VIR. En contra dels méus la sanya
en los vostres pits s' aferra,
Claris, si voleu la guerra
no os la té de negá Espanya.
CLA. No en la guerra es mon esguart,
pro en ira ma sanch inflama,
aqueix favorit infame
que enganya á don Felip quart,
que los nostres furs destrossa
cada dia ab nous desmans,
y vol veure als catalans
arrastrantne sa carrosa.
Llenseu sols una mirada,
ja que nos parléu de guerra,
y veuréu en nostra terra
una lluyta encarnitsada.
Los que se 'ns dihuen amichs
y á protegirnos vingueren,
nos tractan com si 'ns sigueren
los mes mortals enemichs
¿Qui á n' al soldat de Castella.
senyor, respectar podrá
al recordar á Fluviá,
qual fí sa crueltat sagella?
Eixa turba que no 's doma,
vos demana, en tant panteija,
qui Riu d' Arenas saqueija
y crema Santa Coloma?

Responeuli: puig s' afana
en descubrir al traydor,
y veurá un nou deshonor
fet per la gent castellana

VÍR. Santa Coloma, Claris?
Riu d' Arenas, saqueijat?

CLA. Culpable de tal maldat
es lo govern del pays.

A un oficial dels seus guardias

VIR. Que marxin dos oydors
ab prestesa y diligencia
y devant de ma presencia
comparesquin los traydors.
A estas vilas desditxadas,
de son malestruch desti,
la destral de lo butxí
sabrá deixarlas venjadas.
Aixó 'm mou á la pietat
y amayna los meus rigors,
tant, que demá 'ls segadors
entrarán á la ciutat.
Vegi sempre Barcelona
sense recel ni malicia,
com sap obrar en justicia
sobre tothom ma persona.
Mes si ab dolenta intenció
veig qu' alguns la pau alterin
tan sols rigor de mi esperin,
tot en bé de la nació.
Senyors, feune que revisca
la calma; ferho podéu.

TAM. Sí

CLA. Vetllarem.

VIR. Sí, vetlléu

VER. Visca Catalunya!

POBLE. Visca!

Lo Virey entra en lo seu Palau, precedit dels seus guardias y patjes y seguit de varis caballers que l' acompanyan. La Junta se retira ab tot lo seu acompanyament y servidors ab atxas encesas por un dels carrers laterals seguida del poble que li dona repetits crits de viva á ella y a Catalunya. Los monjos entran al Convent. Quedan sols en escena los quatre segadors, en Pera Pau que

se 'n vá y torna desseguida y don Guillem que se n' ha anat a recolsar en la paret de la iglesia. Se senten al lluny, y poch a poch van perdentse los crits de viva que dona 'l poble.

ESCENA VIII

Don GUILLEM, Segadors y luego PERE PAU

SEG. *Ab mol misteri*
Gran nova: acabo de veurer
al bandoler Roch Guinart
ab son segón, y 'l floret,
la nata, dels séus companys,
al mitx de la gent del poble
me l' hi vist, aqui al devant.
Nos vé com l' anell al dit,
que 'l qu' es ell no desdirá.
Ara 'ns toca...! Sento passos,
parlarem tot caminant...

Se 'n van per los carrers de ultim terme: En Pere Pau surt tot gansejant.

P. PAU. Ep, minyons, no os en anéu.
Cá, cá, no m' escoltan pas;
m' han pres per cristiá de guerra
y soch un moro de pau.....
Los pobrets son segadors,
tothom los té l' ull posat,
y vaja, 'l tenir prudencia
no es demés, ni fá cobart.
Anemsen cap á la platxa,
la barca m' está esperant.
Fet y fet no 'm sobra 'l temps,
á aparellarla me 'n vaig ..
A que vé, no ho puch entendrer,
mes se m' ha ficat al cap,
que hi há trampa en lo negoci,
que 's cosa d' algun engany.
Si jo podía saberho...
quedaría descansat,
me treuría un pes de sobre
al menos de déu quintás.

Es que no es cosa de riurer;
á mitxa nit embarcar
per la reixa del Convent
á un cavaller embossat
y portarlo mar endins
á la genovesa nau...
Es un misteri... ¡No sé!...
misteri com tants y tants,
que per descubril daría
qui sap qué... Mes, ah; ¡cabal!
es la ronda del canonje;
cap aqui vé... vá avansant;
Jo li conto lo que passa
y don Pau, que tot ho sap,
me descubreix la tramoya
com qui diu de pé á pá.

Entra per la esquerra don Pau Claris seguit de varis soldats de las milicias catalanas.

ESCENA IX

CLARIS, don GUILLEM, PERA PAU y la Ronda

CLA. A la paret del convent
prop la entrada l' he citat.
P. PAU. No es cosa de deturarlo,
vá de dret y du bon pas.
Esperem.
CLA. *Acostantse á don Guillem*
Sou vos, Guillem?
GUI. Sí.
CLA. Heu complert.
GUI. Y com faltar?
CLA. Ja ho savía
GUI. Ma paraula
empenyada...
CLA. Se 'l que val.
GUI. No 'n duptéu, senyó!
CLA. 'L barquer
GUI. L' he vist
CLA. Convé?
GUI. Sí.
CLA. Estará?

GUI. Al punt de la mitxa nit
en lo siti designat.
CLA. Y la nau?
GUI. La genovesa?
Ha fet una marxa en fals,
mes aprofitant la fosca
al ser l' hora tornará,
y á la boca del Besós
se detindrá per l' embarch.
CLA. Bé, Guillem, savéu complir
y ara ferho á mí 'm pertany
descubrintvos lo secret.
Prou massa veyéu l' estat
infelis del nostre poble;
d' ell la soldadesca audas
n' ha fet presa, y vol tractarlo
pitxor que si fos esclau;
roba y saqueixa sens mida
res ne detura son pas,
y vandálich y salvatxe,
tot ho passa á foch y á sanch.
Crits de engunia y de furor
llensa 'l poble ab trist afany:
no correr al seu ausili
en un extrem tant infaust
fora indigne de nosaltres,
fora no ser catalans.
Pera posar, com convé,
un remey á tant de mal
es precis y te de ferse,
que á comptar desde demá
al virey, prengui 'l Concell
lo poder y autoritat.
Si 'l perill veyent lo Compte
deixa la ciutat comptal
y abandona lo govern
resingnantlo á nostres mans,
se tornará en alegría
lo qu' es ara malestar.
Que se 'n vagi aquesta nit
y demá tot será pau,

mes si á marxarne s' oposa
insistent y pertinaz.
preguéu per ell, y llenseune
per la patria plors de sanch.
Pera combatre 'ls perills
que 'l cel nos tinga guardats
y anar contra d' Olivares,
lo nostra genit del mal,
á punt ne té Catalunya
nobles fills, valents y braus.
Vos devéu contar ab ells,
ells ab vos hi contan ja
y están segurs y confian
qu' os posaréu á son cap.

Indicanse lo que porta.

GUI. Aquesta espasa 'l meu avi
á mon pare li entregá,
ab honra 'ls dos la portaren
jo per honra no decáich;
ab ella passeume 'l pit,
si indigne d' ella 'm jutjau.

CLA. Lo vostre esprit m' enamora;
mon desitj no fou engany
quan en vos jo vaig fixarme.

P. PAU. *Ap. y á regular distancia.*
L' assumpto sembla vá llarch;
sort que tinch temps, ó sino
prou perdería 'l jornal.

CLA. Mes que teníu? que vos passa?

GUI. No res.

CLA. Sí, vos tremolau,
espliqueume que os agita...

GUI. No sé lo qu' es en vritat;
un cruel presentiment
me desperta atormentant;
del pit robantme la calma,
cent afectes encontrats.

CLA. Parléu!

GUI. Tinch al mitx del cor
guardada ab verdadé afany,
la imatje de una hermosura
que 'm cautiva y me fá esclau,

y es d' ella la meva vida,
y es d' ella ma voluntat.

CLA. Digne de vos te de ser:
mes qui es? diguéumho, veyam.

GUI. Es un angelet del cel
que en lo seu cor virginal,
niu de bondat y puresa.
ressó trovaren mos ays.
Ben haja 'l dia Senyor.
que la fereu devallar
en la terra, perque fos
nort y guía del meu pas!
Son amor á la meva ánima
li dona ventura y pau,
sa ignocencia y sa puresa,
sa hermosura y sa bondat,
y sa gracia tan divina.
de la vida, 'l fel amarch,
fan tornármel en ventura
en delicia y dols encant.
Tantas prendas que son mevas
ne tinch un presagi infaust,
de que las perdré per sempre
y¡ ay de mí! si així s' escau.

P. PAU. Apart
Aquestos dos se buscavan,
y per fí ja s' han trovat.

CLA. No os entreguéu á temors
que tal vegada son vans.
Vos sou rich, ab honradesa
que no ha estat duptada may,
y conseguir no es dificil
eixa dama que os atrau.

GUI. Es molt humil ma naixensa
y son llinatje es molt alt,
y es modesta ma fortuna,
y la seva dona esglay.

CLA. Que 'm descubriu 'l misteri
no pretench, ni per etzart;
que siguéu discret desitxa
donya Blanca de Queralt.

GUI. Admirat.,
Aquest nom! vos?...

CLA. Qué? vos pasma
del secret tinga la clau?
Ahir varen referirmho
ab sorpresa de ma part.

GUI. No ho sap ningú...

CLA. Cada nit,
si m' erro, feumho observar,
per una escala secreta,
y en las sombras resguardat,
en la casa del virey
com un malfactor entrau.

GUI. Oh, senyor!

CLA. Ja fa sis nits
que los ulls angelicals
de vostra dama no os veuhen;
dolorit y apesarat
per lo terrible succés
que 'l vostre pare os robá,
no heu pensat que donya Blanca
esperava al seu aymant.

GUI. Tot es veritat, Claris.

CLA. Massa cert; per oposarm
á aquest amor que funest
un dia os pot se y fatal,
avans devía saberho;
ho he sapigut massa tart.
Mes seguint lo meu consell
primer que doncell galan
ciutadá teníu que ser,
y sobre tot fill honrat.

GUI. Duptar de mi haveu pogut
y 'l que ho sento, Deu ho sap.

CLA. No anéu, si de vos sou duenyo.
donya Blanca á visitar.

GUI. Jo os vuy creurer com á un pare...

CLA. Lley vos porto com á tal;
mes no os mano, sols vos prego.
y l' encárrech que vos faig
es que porteu sempre ab honra

l' acer dels vostres passats.

GUI. Ho faré, Clarís, ho juro.

CLA. Adéu, Guillem.

GUI. Adéu siau.

A la ronda

CLA. Anemsen á la Dressana
pel Dormitori, per baig.

Se n' vá Claris ab la Ronda pel carrer de la esquerra.

P. PAU. Desde antich en aquest mon
tot te fí, fins lo mes llarch...
per parlarli haig de seguirlo,
donchs me n' hi vaig al detras.

Se 'n vá en seguiment de Claris.

ESCENÁ X

Don GUILLEM.

Ha dit vritat; en mal hora
féu entrada en lo meu cor,
aquest insensat amor,
que ma existencia devora
y 'm consum ab son ardor.
No haberte vist mes valdría
¡oh! Bianca, l' aymada mía
si implacable la sort dura,
de mereixet, la ventura
negá á mon afany devía...
Com jo fins á tu ascendí,
sense que m' odien 'ls méus?
Com tu baixarás á mí
si orgullosos sempre 'l téus
en contra meva vegí?
En contra d' ells, irritats
me reclaman per conort
mos patricis esforsats...
Y ¿qué m' importa la sort
de los pobles desditxats?
Blasfemia! m' importa, sí,
jo tinch de corre en sa ajuda
y sentne com es així,

no hi ha esperansa, perduda
queda Blanca pera mi.
Lo deixarla 'm desespera;
y ahont está 'l méu valor
per apartarmen?... Quimera!
Com tinch d' obrar? Lluyta fera
del deber y del amor!
Marxaré, la rahó mateixa
m' ho exigeix ab sa véu franca.
Si, l' estar ausent me deixa
sens sentir la oposta queixa
dels méus companys, y de Blanca.
Marxaré... sols me pot treurer
del patir pena minvada,
lo consol de la tornada...
Mes avants, jo la vuy veurer
per la derrera vegada!

Se 'n vá per lo carrer que hi ha en últim terme de la dreta; al mateix temps entran per la de l' esquerra Clarís, Pere Pau y la Ronda.

ESCENA XI

CLARIS, PERE PAU y La Ronda.

CLA. *A Pere Pau.*
No 't dongui 'l ferho torment
P. PAU. Be vá!
CLA. Y sens perdre moment
vara al mar la embarcació
y que no faltis, patró,
á la reixa del convent.
P. PAU. Correré á mes no poder;
puig m' envía qui m' envía;
la obediencia es mon deber.

Se 'n vá y puja corrents la rampa de la muralla.

CLA. *Donant una mirada per la plassa.*
Ningú; mes bé no pot ser
Als de la Ronda.
Truquéu á la portería.

Truca un de la Ronda.

La galera protectora
y la llanxa salvadora
tinch á punt. Fet lo major
de veure al Prior es hora....

S' obra la porta del convent.

Anem á veure al Prior!

Entra al convent seguit de la Ronda.

FI DEL ACTE PRIMER

ACTE SEGON

AMOR Y PATRIA

Salo curt en casa del Virey. Porta d' entrada al fondo. Finestra gran á la esquerra. Dos portas á la dreta. Mobles bons de l' época. Una lámpara penja del sostre iluminant l' escena.

ESCENA PRIMERA

BLANCA, despres la COMPTESA.

BLA. Trista, prop la finestra.
Quin poder, Deu méu, pot ser
lo que lluny de mí 'l detura...?
¡Oh, l' ingrat... no vé... no vé
á aliviar ma desventura!
Pausa.
Sis días sense venir!
Será que no l' haig de veurer
may mes? Oh, no, no ho vull creurer,
aixó sería morir.
Morir... no he tingut fins are
tant dolorós pensament...
pero 'l dupte vá creixent
y 'l sento aqui dins.....
Exclamacio al entrar la Comptesa: tancant la finestra.
Apart
La mare!

COMP. Sentantse
Has fet molt bé si has tancat
sens guardarne prevenció;
has fet mal si créus que jo
ta tristesa no he notat.

BLA. Tristesa? No: si tancava,
he cregut darvos plaher...

COMP. Soch curiosa de saber
lo que desde aqui 's mirava.

La nit es per cert obscura...
BLA. Vritat... mes desde 'l jardí
dolsas aromas sens fí
me portava l' aura pura.
COMP. Flor que no coneix lo mon
sa bellesa es malograda
ningú li diu: si li agrada...
ni pot adornar cap front.
Viurer en la soletat
es mes que viurer morir,
sé desconegut, fugir
de la humana societat.
BLA. Aixó rahó no pot ser
perque 'm tractéu ab enuitj.
COMP. No... mes la que del mon fuig
se queda sola també...
Saps, Blanca, quanta es l' altesa
de ton llinatje que brilla...
me dol véuret tan sencilla,
tan humil y tan... pagesa.
BLA. M' he criat entre montanyas
y aquí 'l plá es mol diferent!
aquesta es un altra gent...
fins las costums son estranyas.
COMP. Entre rocam y boscuria
sols hi viuhen bé las feras...
fora fernos una injuria
gastá aquí aquellas maneras.
BLA. Donchs diguéu que á la ciutat
se fa esclau lo qu' era lliure ..
COMP. Aquest es un altre viurer
y es un' altre llibertat.
BLA. No hi puch fer mes, sento pena
al veurer tan ricas salas
y tants llums, y tantas galas,
que son del méu cor cadena...
COMP. Abandona la tristor
que no lliga ab ta hermosura...
no vulguis ser criatura,
y fesho pel méu amor.
Desfés de ton cel la broma

ab lo sol que surt desd' are...
y no oblidis que es ton pare
Compte de Santa Coloma...
de Catalunya virey...
son poder mes gran te fá
perque puguis alcansá
fins la corona d' un rey.

BLA. Oh! may, may!

COMP. Qu' es lo qu' has dit!...

BLA. Que la noblesa 'm fa pó...

COMP. Y tu ets de ma clase?... no
jo no sé d' hont has sortit!...
Aixís tacas ton escut!

BLA. Mare! Jo dich la vritat...

COMP. Això en lo mon es pecat,
quant no es eczés de virtut.
Per son noble naixement
las fillas devem portar...
á la Córt...

BLA. A qué?

COMP. A casar;
ó tancarlas á un convent.
Per ellas no hi ha altre cosa
que escullir entre eixas dos:
ó ser d' un noble la esposa
ó pendre á Deu per espós.

BLA. Ja ho veig... ho sé mare mía...

COMP. Per descendir al villans,
primer trosseja ab tas mans
los blasons de ma hidalguía.
Sé mon deber: mes soch noble,
y en un compromis tan fort
avans voldría ta mort
que veuret junta ab lo poble!

BLA. *Apart.*
Ah, mon Guillem!

COMP. No es orgull
es dignitat... mes no ploris...
jo no desitjo que moris,
que ningú 't vol com jo 't vull.
Tot es per ton bé. M' agrada

veuret felis... y m' empeny
mon desitj... Ho has pres per reny?
L' abrassa ab carinyo.

ESCENA II

Ditas y lo VIREY

VIR. Abràssalas.
Esposa, filla adorada!
Altre cop ma ditxa creix
y oblido al vostre costat
á aquest poble desgraciat
que á un temps me tem y aborreix
COMP. Apart.
Sempre débil!
VIR. Qui 't diría,
pobre poble, mon neguit,
perque ton rencorós crit
no 'm malehis nit y día?
BLA. Os maleheix, pare?
VIR. Si.
COMP. Son il-lusións.
VIR. No es error
puig en lloch d' un protector,
sols un tirá véu en mí.
COMP. Los nobles son per manar
y 'l poble déu se obedient...
BLA. Y no podríau deixar
lo carrech... si això es prudent.
VIR. Dimitir?... evitaría
son odi de mala lley...
per atraurem lo del rey
que mes terrible sería...
Pero deixem tal qüestió
que es de sobras enutjosa,
y dígasme, filla hermosa,
com vá ta salut?
BLA. Millor.
VIR. Donchs estich preocupat...
ó 't veig trista, adolorida.

Vida de la meva vida...
quina pena t' han donat?
Dígasme si tens recels
que ennuvolin ta ventura
que jo vull la llum mes pura
per tú, brillant en los cels.

BLA. Sí, brillará. 'L cor m'ho díu
y ja la tristesa fuig...
sols espero 'l vostre enuig
veurer disipat...

VIR. D' estiu
la nuvolada pot ser...
pero tu has plorat... oh, Blanca.
sigas franca, sigam franca...

COMP. No es res...

VIR. Vos deixéume fer!
Ah, ja ho veig... com presonera
estás dintre aqueix palau,
y anyoras aquell cel blau...
jo 't donaré mes... espera.
Lo temps cambiará un día
y tú en la Córt á lluhir
podrás anar y rendir
als homens de mes valía.
Jo haig de fer...

COMP. Això li deya:
volem ta felicitat...
ho véus. . ho véus...

VIR. Y has plor
quant tot de goig te somreya...

BLA. Anyoraba un altre gent
y diferentas costums.

VIR. Jo ja veig qu'aquí 't consums
y t' hi trovas malament.

BLA. Vostres desitxos per mí
serán lleys.

COMP. Així be s' obra.

VIR. Primer la salut recobra,
lo demés deixaho venir...
Fora, Blanca. crueltat
que tu, per brillar nascuda,

vejesses ta llum, perduda
en aquella soletat...
Y...

ESCENA III

Dits y UN CRIAT

CRI. Senyor, don Pau Claris
diu que veureos solicita.

VIR. *Apart.*
No sossego.
Al criat.
Una visita...
de don Pau?
A ella.
Donchs será aixís.
Apart.
Tant suplicar ja m' encona
l' amargor...

CRI. M' ha dit ab pressa
que es asumpto que interessa
tan sols á vostre persona.

BLA. Allavors sens dilació
escoltéulo...

VIR. *A las dos.*
No teméu

BLA. Donchs mentres vos l' escoltéu
resarém nostre oracio.

Se 'n van Blanca y la Comptesa, per la primera porta de la dreta.

VIR. *Al criat.*
Que entri...
Se 'n vá 'l criat.
Qu' es lo que voldrá,
ab tal afany y a aquest' hora?
En fí: anem á sortir fora
del dupte... ell s' esplicará...

ESCENA IV

Lo VIREY y CLARIS.

CLA. *Pe'l fondo.*
Senyor Compte...
VIR. Ceremonia
per vos excusada está,
que al sabi canonje estima
sempre trova en mí. don Pau.
CLA. M' hi obliga, vostra excelencia
al rebrem á un hora tal...
VIR. Jo tinch oberta ma casa
per quants la vólen honrar,
y puig á honrarla veniu
aquest es vostre setial...
CLA. Que es important ma visita
ja hos ho podéu figurar
si de nit y sol, trepitjo
las llosas de aquest palau.
VIR. Que 'm diguéu l' objecte os prego.
CLA. Y jo os prego d' escoltam.
Del gran monarca francés
lo ministre universal
inspiraba enveija y g-ls
á don Gaspar de Guzman,
lo compte-duch d' Olivares
privat del rey...
VIR. Sí: per alt
podéu passá 'l trist recort
que motiva nostres mals,
y á la situació present
la conversa anéu portant...
Los fets passats, ja res pot
impedir que hagin estat.
CLA. Per desgracia de la patria
la enemistat fomentant,
vá baixar desde Navarra
lo virey Yrazabal,
que 'ls pobles gascons anava

imprudent á conquistar.
Prompte respongué la Fransa
á aquella temeritat,
y en assoladora lluyta
nos arrebatá la pau
per terra en lo Rosselló,
lo caballer Espernan,
y lo prelát de Burdeus
crusánt ab sas náus la mar.
Per la defensa de Salses
sabéu que varem armar
trenta mil fills del pays

VIR. Cert: trenta mil catalans.

CLA. Set mesos vá durá 'l siti
y al·fi nos varem quedar
perdent nou mil combatents
y á mes un crescut caudal:
sacrifici, que lo rey
Felip no 'ns ha agrahit may.

VIR. Creya que de ma persona
sols anavau á parlar;
pero son negocis públichs
aixó de que estéu tractant.

CLA. Y també de vos. Las tropas
de Castella y de Milan
varen fer per ordre vostra
de Catalunya un vivac,
deixant rasos camps y boscos
com una plaga fatal.
Nostres venerables furs
de remota antigüetat
son trepitxats; s' exigeixen
contribucións sens parar,
imposan allotxaments
per forsa los castellans:
aquí saqueijan un poble,
creman una vila allá,
y aixi 'ls vells com las doncellas,
los ministres del altar,
nobles y plebéus son tots
víctimas d' aquets soldats.

que sense fré que 'ls deturi
á impuls de forsa brutal
res respectan. Catalunya,
ab clamor unánim, gran,
al rey eleva sas queixas,
y á tanta necesitat
respónen desde la Cort.
lo senyor don Felip quart
y son aborrit ministre,
sols ab festas y saraus
hont imprudent, la grandesa
s' empetiteix, mentrestant
beu en copa d' or las gotas
que 'l poble súa ab trevall ..

VIR. Respectéu, Claris, al rey.

CLA. Sí, sé que 'l dech respectar,
pero dels nostres agravis
creyéu que he dit la meytat?
Ah! Quant 'ls conti l' historia.
no la qu' escriuhen vasalls
aduladors de la Cort,
ó pel trono deslumbrats,
si no la historia dels justos,
dels verdaders é imparcials,
llavors las generacións
futuras coneixerán
quanta es la nostre rahó,
quins els motius, quals los danys
y l' odi antich en los cors
per forsa renaixerá,
que no es bon fill qui no sent
de sa mare ofesa, 'l plany!
¡Ay... de sanch si n' heu llensada!
Y perqué? per vanitat!

VIR. A parlar de mi heu vingut?
A fé que ningú ho creurá...
Y sento que os oblidéu
de lo que heu promés avans,
entrant en divagacións
que jo no puch escoltar:
féusen cárrech...

CLA. Escoltéume...
Vos, don Dalmau de Queralt;
que no foreu lo virey,
mal haja eixa dignitat...
y no os amenassarían
mes, las iras populars...
VIR. Sé que m' odia Catalunya
y sé que no 'm mira ja
com fidel mantenedor
de sos furs y llibertat.
pero sé també, Clarís,
y aixó á mi m' ha de bastar,
que al rey demanant remey
he acudit pels vostres mals,
y tristament, ho confeso,
mon prech ha sigut en vá.
Mes com amich heu vingut
y fio en vostra amistat
aquest important secret,
que 'l poble deu ignorar.
CLA. Y jo en cambi are os confio
un altre secret mes gran.
VIR. Diguéu.
CLA. Es de molta urgencia
que abandonéu la ciutat.
Jo os guardaré las espatllas.
Fugíu.
VIR. Jo fugir? No, may!
CLA. Miréu que creix lo disgust,
miréu que l' odi ha juntat
desde 'l cim dels Pirinéus
fins á las platxas del mar,
tota la gent de mal viurer
y que 'ls ciutadans honrats
no están tranquils; que hi ha por
y ab fonament. S' ha notat
per alguns, que 'l famos lladre
lo conegut Roch Guinart
embolicat en sa manta
se passeja per la ciutat.
VIR. Y no l' han pres?

CLA. Tinch la ronda
seguint los séus passos ja;
pero son molts los amichs
que te y es dificil cas ..
Per aquets y altres motius
la situació 's va agravant.
Seguint donchs lo méu consell;
anéusen de la ciutat.

VIR. Y fugint creyéu que 'm salvo?

CLA. No hi ha altre medi...

VIR. Donchs... may.
l' aceptaré!...

CLA. Es medi fácil.

VIR. Oh, no!

CLA. Deixéume acabar.
D' aquest palau al convent
va, dels pares franciscans,
una mina, y es camí
que desemboca en lo mar.....
un cop al mar, una barca,
partiu vos sens vacilar.
Lo barque' es fidel; los monjos
no os estorbarán lo pas;
tot está previst...

VIR. Oh! prou;
'm voldri u esplicar
quí soch jo? per quí m' heu prés?
Vos no 'm coneixéu, don Pau,
no os creya jo tals projectes
de proposarme capas.

CLA. Tot lo que os dich, 'l concell
ignora; may ho sabrá,
qu' aquí sols m' ha dut impuls
de la patria y l' amistat
que os porto...

VIR. Gracias. Clarís,
soch noble, 'm conech bastant
per oblidar mon deber
y aquí dins parla molt alt
una veu que fá respecte:
la veu de la dignitat.

Quant aquestos lladres vingan
en mon lloch me trovarán
lleal al rey y al ministre,
de mos principis esclau.

CLA. Y vostra vida...?

VIR. La vida
es sols lo que s' endurán,
y si 'l meu cos sucombeix
mon honor sobreviurá,
que avans que ab deshonra viu
vull veurem mort; pero honrat.

CLA. En nom d' un poble afligit,
miréu que os prego ab afany.

VIR. Es inutil...

CLA. No tanqueu
ab vostre orgull, l' únich pas...
qui pot contenir las iras
que sobre vos correrán?
Quant lo torrent baixa ab furia
ay! del que 'l vol deturar!...
Sortiu, no tardéu, jo os fio...
y no os abandono.

VIR. May!

CLA. Donchs bé. Si novas angoixas
venen la pátria á amargar,
no os oblideu, senyor Compte,
de que ab tota lleaitat
os pregava qu' evitessiu
lo mal y heu respost: jamay.

VIR. Del deber es la contesta.

CLA. Senyor Compte ab Deu siau,
bon servidor del ministre
y del rey...

Dona un pas per retirarse y repara en un retrato de Felip quart, penjat á la paret. Se detura y contemplantlo diu:

Oh! aqui estás!
Tu ho has volgut, rey Felip.
Tas ordres se complirán
y vindrá 'l foch de la guerra,
y lo teu cástich vindrá,
Las cadenas que oprimeixen

al poble, fondres veurás;
fins un tros de ta corona
la Fransa t' ha de arrencar
y malehinte tos subdits,
acabarás lo regnat.

VIR. Quanta audacia! Si he pogut
contenirme aixís, don Pau,
á la amistat ho deuréu
y á estar sols!

CLA. ¡La vostra sanch
no es pas la sanch catalana!
Jo m' havía equivocat.

VIR. ¡Primé 'l rey!

CLA. ¡Primer la pátria!

VIR. Compliré.

CLA. Seréu esclau...

VIR. Del jurament que vaig ferne
sí.....

CLA. Os ne podéu rellevar;
ja heu vist com compleix lo rey.
Are 'l poble irat está,
y será lo que Deu vulla...

VIR. Jo, ma bandera abrassant,
no donaré un pas enrera

CLA. Pero 'l poble avansará.

VIR. Podrá ab ella amortallarme,
Clarís...

CLA, Senyor de Queralt,
estéu decidit...?

VIR. Paraula
d' honor; no cedeixo may.
So 'l virey y es ma consigna
acatar á Felip quart.

CLA. Donchs que Deu os protegeixi
ja que jo no os puch salvar;
avuy temps encara fora
qui sap si viurem demá...
No heu volgut escoltá 'l prech
de un amich ver y lleal
y hauréu de sentí á la forsa,
ab remordiment y esglay,

lo crit del poble: Justicia,
Catalunya y llibertat!

Se 'n vá.

ESCENA V

VIREY sol

¡Oh, sortiu, sortiu del cor
penas que l' estéu minant!
lluytas de afectes contraris
burladors dels meus afanys,
si voleu á mas fatigas
concedí un moment de pau!
Contra mí 'l poble s' aixeca...
exageracións! qui sap?
Tinch un recel, desconfio...
Clarís es home formal
y quant ell diu, pot ben creurers;
Será?... No será veritat?...
¿Y eixa barca que m' espera?...

ESCENA VI

Dit y BLANCA

BLA. *Per la porta esquerra.*
Pare!
VIR. Qui es?
BLA. Só jo.
VIR. Qué hi ha?
BLA. La bona nit á donarvos
venía.
VIR. Sí...
BLA. A descansar
no os retiréu? l' hora avansa.
VIR. Ja... si, al instant... al instant.
Apart.
Com evitar lo conflicte?
BLA. Sens 'abrassarme?

VIR. *L' abrassa.*

Es vritat!

Apart.

Aquest pensament me mata!

BLA. *Apart.*

Pobre pare!

Alt.

Ab Deu siau.

ESCENA VII

BLANCA

Ja 'm trobo sola per fí;
potsé en vá l' esperaré
y avuy será com ahí
y demá será també,
sense qu' ell vingui per mí...
Infidel á mon amor?
No, no ho crech... ¿Donchs que 'l detura,
que es causa á un temps del meu plor,
de la meva desventura,
y del nús que sento al cor?

ESCENA VIII

BLANCA y don GUILLEM

BLA. *Per la segona porta dreta. Corrent á ell.*

Ah per fí! Ahont, ahont estavau.
Guillem méu, que no veníau?
ma queixa no la sentíau?
lo meu plor no l' escoltávau?
De millor temps recordar
las horas, per mi ha estat pena!

GUI. Oh, amor! oh, dolsa cadena
pe 'l que sempre s' pot lligar...
aquells días deliciosos
de l' infantesa, m' aymía!
qui hi pogués torná! ls' veuría
passar de nou vaporosos

rápits sens' pará' un moment,
que 'l plaher sempre es l' ahir,
¡injusta lley! y 'l sofrir
es sempre un etern present...
Mes no hi fá... tu ets mon consol...
y ab desdeny are 'm tractavas?
Sospitavas?... sospitavas?...

BLA. T' ausencia m' ha omplert de dol.
Mes duptar, no; he recordat
tas miradas ardorosas
tas paraulas carinyosas
que 'l foch aquí han propagat,
y encara sota la cendra
que l' ha cobert nit y día,
puch mostrarte ab alegría
la flor del amor mes tendre...

GUI. Tanta ditxa beneheixo...
de ton carinyo constant
no es flor sino diamant.

BLA. Be ho mostra lo que pateixo.

GUI. No es la duresa, es lo brill
que m' encisa; ja estich prés
per son encant... Qui 'l tornés
etxis contra tot perill!...

BLA. Perill has dit? la memoria
á figurarlo no atina.

GUI. Ah! Criatura divina!

BLA. Digas.

GUI. Es tota ma historia.
Era un temps... mes no ho diré
qu' es secret que hi vá la vida,
y 't pot deixá' adolorida
la amargor que á dins conté.

BLA. Oh, parla!

GUI. Y ab mí vindrás?

BLA. Cóm?

GUI. Que haurem de fugí 'ls dos.

BLA. Jo... tú? Jo fugir ab vos?

GUI. Que has dit... No deliro pas!...
Creus que t' han ofés mos llavis?

BLA. Veig que 'l viurer es ma pena;

quant penso estar de goig plena,
surt l' espina dels agravis
y 'm fereix!...

GUI. Lo pensament
deturar en vá he volgut.
Perdona: no he sapigut
dissimular mon intent.
Pero escolta: orfe de mare
fá molt temps que lluny vivia,
y ab ton amor dividía,
y 'l carinyo del meu pare,
tot mon desij, ma il-lusió,
fins que al mon sol he quedat...
Ja no 'l veuré al meu costat
¡pobre pare!

BLA. T' quedo jo...

GUI. Qui sab! Lo moment s' atansa
y un núvol cobreix ma estrella,
perqué he jurat de Castella
pendrer sagnosa venjansa.

BLA. Qué dius?

GUI. Dolorós recort!
Lo van matá 'ls castellans.

BLA. Al teu pare?

GUI. Y als tirans
he promés donar la mort.
Oh! vá sé una horrible nit;
sense guardas lo castell,
hi varen pujá en tropell
quant descansava en son llit
descuidat lo pobre vell.
La traició y villanía
no 'm va ser dat evitar;
jo estaba lluny aquell día
del castell, quant vaig notar
fum que cap á mi venia.
De prompte s' alsa la flama
del incendi, lo foch creix...
s' ohuen crits, lo día neix
y 'l monument de sa fama
es tan sols de una runa feix.

BLA. Morí cremat!...
GUI. Y 'l vent llensa
llavors las cendras y lluny
brilla 'l llamp, lo tró retruny,
y la tempestat comensa.
Jo al cel aixecava 'l puny.....
un negre núvol avansa
y baixa per l' entorn méu,
y sento quant ja s' atansa
que surt d' ell la véu de Deu,
que 'm crida al passar: ¡Venjansa!
Oh, no fou somni: ho veig clar
y sento eixa veu mes fort,
que 'm dona impuls per venjar
al meu pobre pare mort...
y haig de morir ó matar...
Avuy lo poble 'm convida,
ab ira justa que té,
á un combat de mort ó vida;
jo á lo lluyta l' guiaré
y aixó será desseguida...
¿Pero com forsas trová'
per venjam d' una vegada,
si ab una mateixa má,
contra 'l virey m' haig d' alsá',
y 'l pare de ma estimada?...
BLA. No 't mourás del costat méu.
GUI. La pátria 'm crida; ¡que moría
si só mal fill, llamp de Deu!
BLA. Aquest es tot l' amor téu?
GUI. Vina; va ab mí la victoria...
BLA. Pietat!
GUI. Ja no tornarán
aquellas horas de goig,
días mes amarchs vindrán
y ab nostra sanch tenyirán
lo blau del cel, fentlo roig.
BLA. Oh, calla, calla!
GUI. Donchs vina.
BLA. Tinch honor.
GUI. Ets castellana?

BLA. Oh, tú... no 'm voldrás liviana!

GUI. *Apart.*

Que lluyta, clar s' endevina.

Alt.

Decideix.

BLA. ¡Oh, sort tirana!
Entre 'l deber y 'l amor
me posa ta crueltat

GUI. No soch jo... es fatalitat.
que pot ser, si vols, dolor
etern, ó felicitat...
Vina, tot dorm; que ningú
podrá descubrins repara,
no 'm venjo; ¡pare per pare!
aixó sols ho faig per tú.
Vols mes sacrifici encare?
Adeu.

BLA. No puch... no... soch teva,
en tu fio...

GUI. 'L cel ho vol;
aixís demá brilli 'l sol!
donant als agravis treva,
é inspiri al rey espanyol...
Renaixerá la alegría.
¡Oh, pobre pare perdona;
en bé de la pátria mía,
per tú fins arrancaría
de Felip quart la corona.
No 'm falta la voluntat
per complir mon jurament;
pero mira en quin torment
aixís la fatalitat
me coloca en eix moment...
Sortim...

Va á sortir ab Blanca, surt lo Virey espasa en ma y 'ls priva la sortida.

ESCENA IX

Dits, lo VIREY, espasa en ma

VIR. Enrera!... Tu?... tu?
A Blanca.
Aixis trepitxas mon nom!
GUI. Obríu pas! Deixéume...
VIR. Cóm?
D' aquí viu no n' surt ningú!
Tanca la porta del fondo.
GUI. Lo virey...
VIR L' acer os doma
y vostra esperansa allunya....
Lo virey de Catalunya
compte de Santa Coloma.
Si ab audacia y precaució
protegit per cel obscur,
saltéu de ma casa 'l mur
sou lladre ó sou seductó.
No hi han escusas subtils
que os valguin, en va busquéu;
si á mon honor atentéu,
sou un lladre dels mes vils
GUI. Posar fré á la lleujeresa
de eixa llengua os convindrá.
Jo só don Guillem Fluviá
orgullós en ma pobresa,
y del meu pare, un recort
vinch á fervos. M' hi va l' honra.
VIR. Ah!... vos traméu ma deshonra
perque no he venjat sa mort?
GUI. En lloch de clamar venjansa
vos demanarem justicia.
VIR. Sarcástich.
Y del virey la malicia
es frau per vostra esperansa!...
Si es que 'm volguessiu matar
en ma casa ho lograríau,
al carrer me trovaríau,
ó als peus del sagrat altar;

mes lladre del honra, aquí
deixarm' en vida, sens ella,
podrá ser la vostra estrella,
pero es cobart y ruhí.

GUI. May he escoltat lo reclam
del furor en que m' encench!...

VIR. No hi há rahó, ni os entench...
renyiu... mal caygués un llamp!
Sou un cobart... tal baixesa
sols pot niá un fill del poble!...
Ni aixís?... Oh, soch massa noble
per lluytá ab vostre vilesa!...

GUI. Jo no dech ab vos combatre
per mes que 'm sobri valor.

VIR. Es la excusa de la por.
Oh! no 'n podéu tenir d' atre.

GUI. Jo, por?...

Ademán de desenvainar la espasa.

BLA. Deturantlo.
Guillem!

GUI. Llamp de Deu!

VIR. Defenséuvos...

GUI. Sóch honrat
y encar que m' heu provocat
y que hi perdi l' honor méu,
jo os juro, si ho exigiu,
satisfer lo vostre agravi.
Oh, pare!... ma vida acavi
si no compleixo.

VIR. Sortiu:
així ho fés l' infamia ab vos
per no torná' á ser may mes;
que per vostre culpa es
la desgracia de tots dos.

GUI. Senyor compte!...

Per Blanca que s' ha desmayat y 's retorna.

BLA. Perdó!...

VIR. Molta
es ma generositat,
quan vostre culpa he deixat
sens cástich y tot ho escolta

ab tanta serenitat...

BLA. Pare!

VIR. Com serps venenosas
heu escupit lo verí
sobre 'l meu front...

BLA. Pare!

VIR. Sí...
es de las mes deshonrosas,
la falta que jutjo aquí...

GUI. Oh, prou!

VIR. *A Guillem.*
Si no os intimida
lo viurer en la deshonra,
anéu; sortíu desseguida;
que avans que filla sens honra
la prefereixo sens' vida.

Don Guillem, abatut, s' en va per la dreta, mentre'l Virey mirantlo ab odi y orgull diu ab veu baixa á Blanca:

¡Ho ha volgut la sort avara,
dona al mon l' últim adéu;
ja no tens pare ni mare...
¡Jo tancaré sobre téu
las portas de Santa Clara!

FI DEL ACTE SEGÓN

ACTE TERCER

¡Á SANTA CLĀRA!

Gran sala de audiencia en casa del Virey: porta alta y ample en lo fondo, balcó en segon terme, á la dreta del espectador: porta en primer terme coberta ab cortinatje á la esquerra; altra á la dreta. Retratos de Comptes catalans y de reys: escuts d' armas y trofeos. Son las cinch de la matinada.

ESCENA PRIMERA

VIREY y COMPTESA

VIR. Mentres vos allí dormíau
aixó, comptesa, ha passat:
midiu bé qu' aqueixa ofrenta
es dificil reparar,
y que sols ella 'm faltava
per fer mon dolor mes gran.
Perseguit per cruel insomni
tota la nit he vetllat.....
¿Com dormir, si 'l cor me tenen
mal ferit, ab aquest clau?...

COMP. Ella! No m' imaginava,
oh, compte, aquest desengany!

VIR. Ella; mon repós, ma ditxa,
de la meva ánima pau...
Desde 'l cel de son carinyo
m' ha llensat al mitx del fanch
del oprobi.

COMP. Al seductor
coneixéu?

VIR. Sí, pe 'l meu dany.

COMP. Sapiga qui es aquest noble
que ab sos blasons aixó ha osat;
puig del poble no pot ser
qui puga atrevirse á tant.

VIR. Y si os enganyeu, comptesa?
COMP. Que voléu dir? un villá
que s' arrossega en la pols,
pot fixá' 'ls ulls aqui dalt?
VIR. Mal que pesi al vostre orgull.
COMP. Y 'm voldríau preguntar
quin es mon deber?
VIR. Oiu:
á vostre amor maternal
vaig confiar la puresa
de son cor... vos l' heu guardat,
y tant á vos com á mí,
nos sorpren terrible engany.
Are comprench la tristesa
que en ella havía notat,
sense endevinar la causa
verdadera de aqueix mal.
COMP. Jo á corretxir los defectes
que sa criansa en lo camp
produhía, m' esforsava
perque honrés aquest palau
parlantli del nostre nom,
dels blasons inmaculats,
de nostre antigua prosapia,
pero 'l seu cor y 'l seu cap
no tenían altre somni,
ni altre desitx, que tornar
á la vida montanyosa
de lo castell de Queralt.
Ja vau veure ahí l' despreci
ab que anava rebutjant
los atractius de la Cort,
lo brill de la magestat,
lo luxo.....
VIR. La sencillesa
fora son millor encant.
COMP. Pero en mengua de sa alcurnia;
me repugna eixa humiltat.
No oblideu qu' es filla nostra;
costi l' que puga costar,
será precis ferla digne

de nostres antepassats.
VIR. No ofegaréu sa vergonya
ab lo brill dels cortesans.
COMP. Es dir donchs que voléu véurerla
esposa d' aquest malvat
que ha volgut, de mos blasons,
fit á fit lo sol mirar?
Anirá á la Cort.
VIR. Comptesa
jo os jur' que no hi anirá.
COMP. Si...
VIR. Es inútil vostre empenyo,
puig que 'l meu nom ha tacat,
si ha de plorar son error
que 'l plori en lo claustre.
COMP. Ah!
Un convent?
VIR. Un convent, sí
que soch de sobras honrat
pera burlar la esperansa,
de qui 'm demani sa má.
COMP. Mes jo...
VIR. No seguíu, senyora,
que prou son plor pot lograr,
si consegueix que nosaltres
la perdonem oblidant.....
També es l' arrepentiment
virtut del que causa un mal.
No vull ocultar la falta
ab luxosas vanitats;
lo gresol l' or purifica,
res val un metall daurar,
que es obra de mercaders
vendrer per bó, lo qu' es fals,
y 's deu obrar ab noblesa
y no ab falsía ni engany.
Es allí...

Esquerra.

Jo no dech véurerla,
que 'm causaría pietat.

Se 'n vá.

ESCENA II

LA COMPTESA despres BLANCA

COMP. Un claustre! pe 'l mon perduda,
perduda per ma ambició:
en son cor buscaré jo
per mos projectes ajuda...
Empeny d' honra y de noblesa
m' ha posat ab tú, ton pare,
mon afany d' esposa y mare
dominará sa fieresa.
Blanca, subjecta á la lley
d' un monastir? no será!
¡Si ella m' ha fet somiá
ab la corona d' un rey!!

Obra la porta de la esquerra y crida á Blanca.

COMP. Surt...
BLA. Mare meva!
COMP. Ho sé tot.
BLA. *Agenollantse.*
Perdó, perdó!...
COMP. Qui ho diría!
De jenolls, axi 't volía;
¡has decendit fins al llot!
BLA. So molt culpable, es vritat;
vostre severa virtut
castigui ma ingratitud.
COMP. No jo; si ta lliviandat.....
BLA. Ay... perque tothom proscriu,
l' afany de l' ánima meva,
y m' dona torment sens' treva,
quant regna en tot lo que víu?
Per qué es culpa senti' amor?...
Vos no habéu may estimat
á un home, al pare, es vritat?
COMP. Calla, calla: 'm fas horror!
Pero fixa ta mirada
en ma mirada severa,
cercant de quina manera
pots véurem desagraviada.

Junta ab un home t' han vist
anit, l' honor no ho consent...
Fou criminal son intent?...
Confessarho veig qu' es trist!...
¿Quí es aquet vil que ha pogut
fins á nosaltres pujá'?
Quin nom té?

BLA. Guillem Fluviá.

COMP. Un indigne! un mal nascut!

BLA. Os domina la passió,
mare, ¿per ser estimat
no basta trovarse honrat?

COMP. Ell? Lo fill d' un segador!

BLA. Si vos m' heu donat riquesa
y noble escut de valía,
ell també té sa hidalguía
y te la millor noblesa,
la del cor... Sol en lo mon,
en mí xifra sa esperansa
y morirá d' anyoransa
pero venjant mon afront...

COMP. Com va ser qu' os vau coneixer,
que jo no n' he hagut sospita
sisquera?...

BLA. Prop d' una ermita
los nostres amors van neixer.
De la ermita en lo camí
hi ha una font, ¡oh, font ditxosa!
Un día 'l vaig veure allí
y al pasar va dir: «¡Qu' hermosa!...»
Vora 'l castell, dins las serras,
ab lo seu pare vivía,
bon segador que tenía
per son compte moltas terras.
Baixá á la vall m' alegrava
y respirar sa frescura,
sempre á éll per ma ventura
prop de la font lo trovava.
Y la font ab son remor
sent encar' viva recansa
d' aquells días de bonansa,

d' aquellas horas d' amor.
Un jorn me va dir· «Adéu;
te durán á Barcelona;
si avuy la sort m' abandona,
t' arrencarán de prop méu.
No es la neu mes blanca no,
que la Blanca que jo vull...
pot separarnos l' orgull
de tos pares; l' ambició,
podrá ferme desgraciat;
pot ta ausencia, ferm' sofri',
mes l' amor que sento aquí
per tú, Blanca, se ha arrelat.. »
Un cop tal confessió dita,
portat per son pensament,
me va dú á fé 'un jurament
d' amor al peu de la ermita...
Pochs días despres passaren,
pero ab tristesa vingueren,
la ditxa se m' endugueren
y l' desconhort me' portaren.

COMP. Parlá' ab brevetat procura,
d' eixa historia que 'm molesta.

BLA. Ja sols lo final ne resta,
y ab éll ve ma desventura.
Un patje arrivá al castell
portant del rey un missatxe
y 'l meu pare llegi en ell,
ordres d' empendre 'un viatxe.
«Demá sortirem los dos,
vá dirme, la sort m' allunya;
So virey de Catalunya;
Regiu la provincia vos:
mira aquí 'l que 'l rey demana.»
Y jo morintme de pena,
en apariencia serena,
«La voluntat soberana,
vaig dir, será 'l desitx meu;»
pero al trobarm' sola, en plor
vaig esclatar, de dolor,
llensant als aires l' adeu,

de un' ánima que, oprimida,
per la primera vegada,
se veya ja separada
de la meytat de sa vida.
Y á mon crit desesperat
torná l' eco un altre crit,
contestantme decidit:
Jo volaré á la ciutat...
¡Será 'l cor que s' il-lusiona!
vaig creure, al deixá 'l castell,
y ab la vista fitxa en ell
lo camí de Barcelona
seguí... Passaren molts días
y jo esperant; quant al fi,
un vespre sent al jardí
renovant mas alegrías,
no sé com, se 'm presentá,
que ma vista vá sorpendre,
y ab paraula dolsa y tendre
altre volta amor jurá.
Un any, testimoni mut
vá ser aquell lloch discret
de nostre amorós secret...
Y en Guillem sempre ha vingut
tant noble...

COMP. Aqueix seductor
noble, y al crim t' arrastrava?

BLA. Altre mal m' amenassava,
á mas forsas superior.
Quant se 'm vingué á despedir,
y pérdrel' será sensible,
vaig lluytá' una lluyta horrible...
are sé lo qu' es sofrir...
Veig ma culpa; la crech molta;
ab ira, vostra virtut,
castigui la ingratitut
de que are m' acuso...

COMP. Escolta:
jo alcansaré ton perdó
y tot quedará en l' oblit,
com si no hagués succehit;

pero ab una condició
BLA. Quina?
COMP. Que á la Cort demá
tot seguit anem á viurer,
BLA. Aixó, senyora, es escriurer
la meva mort...
COMP. No ho será...
Tranquilísat, reflexiona:
lo perdó, l' oblit; ningú
sabrá 'l mal que aquí has fet tú
y may mes á Barcelona
tornarem. Tinch esperiencia
y sé que 'l temps es propici,
pel que avuy veus sacrifici
convertí en indiferencia.
Ja sabs que no hi há altra cosa
qu' escullir entre eixas dos;
ó ser d' un noble la esposa
ó pendre' á Deu per espós.
BLA. Ell per mi es noble.
COMP. L' intent
de ton pare desgraciada,
prou l' ha dit, ab veu airada!
es tancarte en un convent.
Compleixis donchs. Hi anirás,
y allá t' enterrarán viva!...
Aixi lo meu somni 's priva!...
Tu ho has volgut, tu ho tindrás.
BLA. Morí' en lo claustre!... ¡Deliri!
jo vull, sent purs mos amors,
una corona de flors;
pero no la del martiri.
COMP. Donchs á la Cort.
BLA. Mare!
COMP. Tría:
deixa aquest home malvat,
y un nou mon, per tu ignorat,
te tornará la alegría.
BLA. Donchs ja que fins Deu es sort,
no dolentse de mas penas,
entre eixas dúas cadenas,

entre 'l Convent y la Cort,
primé 'l convent

COMP. Insensata!
l' amor de filla no sents,
y parlas de cor?... si 'l tens
es per matarme!.....

BLA. A mi 'm mata
'l destí, y ab cop segú

COMP. Donchs lo que vulgui 'l destí:
tu no existeixes per mi,
jo no existeixo per tú.
Cridant.
Vos, Arnau.

BLA. Aíxis severa
me tractéu?
Surt Arnau patje.

COMP. *Escriu.*
Sens' dilació.
Aquesta es ma decisió.
Que preparin la llitera...

ARNAU. Ordres donadas están:
vostre consigna esperem.

COMP. *A Blanca.*
Ja ho veus.

BLA. Ah, pobre Guillem.

COMP. Mira que á portarti van...

BLA. ¡Teníu compassió de mí;
no 'm volguéu donar la mort!

COMP. Abandona son recort,
ets á temps. . pots esculli.
Te queda la Cort encara,
la idea es meva, seguéixla

BLA. *Ab carinyo.*
No, may!

COMP. Arnau! Conduéixla
sens' di un mot, á Santa Clara!

BLA. Allí penso trová' á Deu
per jutje de ma conciencia;
imploraré sa clemencia,
ja que vos m' abandonéu...
Ab tú, Guillem, lo cor fía,

que al saber ma desventura,
de aqueixa trista clausura
m' arrencarás algun día.

A la Comptesa.

L' últim adeu! no teníu
de compassió ni una mostra'
al llensarm' de casa vostra?

COMP. *Corrent per detenirla.*

Oh! Blanca!

BLA. *Ab los brassos oberts.*

Mare!

COMP. *Reprimint son impuls y ab severitat.*

Sortiu!

Aquesta frase vá dita dirijintse á l' Arnau que s' endu á Blanca.

ESCENA III

COMPTESA, sola

Oh, trista realitat!
Ja s' han romput nostres llassos;
quant vegí extrendrers' sos brassos,
fins lo cor m' ha trossejat.
Si ha vensut la dignitat
no ha sigut sens' lluyta, no;
li oferia 'l meu perdó...
y 'l destí cruel ha volgut
que en un temps haji perdut
tots mos somnis d' ambició...
Com podré viurer aixís,
ab lo pesar que m' devora?

ESCENA IV

COMPTESA, CLARIS y GUILLEM

CLA. Comptesa!

COMP. Sou vos, Claris?

CLA. *A Guillem. Apart.*

Valor.

Alt.

Sí; jo so, senyora.

COMP. Busquéu al Virey?

CLA. Comptesa,
á parlar ab vos venía.

COMP. Ja os sento ab gust.

CLA. Tal finesa
obliga ma cortesía...
Vos teniu en eix palau
una joya d' hermosura,
sens' préu... un astre que atrau
ab los raigs que viu fulgura.
De bondat y d' ignocencia
es aquest sol pur que brilla,
de vostre virtut esencia.
Donya Blanca.

COMP. Quí? ma filla?

CLA. Sí; captíu en tendres llassos,
está 'l que en Blanca 'ls ulls posa,
véu la ditxa entre sos brassos,
y vol ferla d' ell esposa.

COMP. *Apart.*
¡Quin conflicte!...
Alt.
A demanarla
vos veniu... en nom de quí?

CLA. D' un home que al estimarla
se creu digne d' ella.

COMP. Sí,
será de noblesa antigua?

CLA. Un cor noble, catalá,
ell mateix vos ho atestigua.

COMP. Son nom?

GUI. *Adelantantse*
Jo: Guillem Fluviá

COMP. Oh, Deu meu! quanta osadía!

GUI. No he vingut á fervos mengua,
si aixis fos, m' arrencaría,
per castigarme, la llengua,
avans que darvos disgut...
Oíu ma paraula franca:
jo idolatro á donya Blanca
y ella m' estima.

CLA. Ho crech just.
GUI. Si pogués desagraviarlos?...
demanéume un sacrifici...
COMP. Desistiu...
CLA. Voléu llensarlos
tots dos junts al precipici?
Miréu que 'l perdó os demana.
GUI. Per vos mon amor es crim.
COMP. La vostre passió villana,
obre encara mes l' abim...
GUI. Senyora... no se 'm oculta
que ma historia coneixéu
ben poch...
COMP. Héu sentit? M' insulta!
CLA. Vostras iras sossegúeu.
COMP. Mala missió heu aceptat,
Claris.
CLA. Está arrepentit
y Deu sempre ha perdonat
á lo pecador contrit...
COMP. Son delicte...
CLA. Expiació
comensa á tenir desd' are.
COMP. Aqueix mal no te perdó.
CLA. Y vos sou esposa y mare?
COMP. Sempre, quant un caballer
respecta mon noble escut...
mes no ho só pe 'l bandoler
que á mon palau ha vingut,
y després de fer afront,
á ma honra y dignitat,
encare aixeca son front
abusant de ma bondat.
GUI. Senyora!...
CLA. Jo no comprench...
COMP. Oh, prou!... que l' ira m' exalta,
y tant y tant ja m' ofench...
CLA. Veig que la paciencia os falta
GUI. Donchs ja que re' os pot convensa.
preneu ma sanch y ma vida,
rentéune ab ellas l' ofensa

y satisféuse sens' mida.
Que jo ja viurer no sé,
fugint tota ma esperansa,
quant veig que á Blanca perdré
y 's morirá d' anyoransa.

COMP. Oblidéula...

GUI. Jo oblidar?

COMP. Retiréus... per vos dech dir
que ella sols pot aspirar
á la pau del monastir.

GUI. L' heu tancada?

COMP. Que os importa,
si ella sos vots á Deu jura?...

GUI. Malehida sepultura!...
Jo aniré á enfonsar la porta;
jo posaré fí á sas queixas!

COMP. Insolent! Un altre agravi?...

GUI. Rompré ls' ferros de tas reixas
perque ton martiri acavi.

COMP. Cóm! Lo claustre profanar;
'hont la magestat reposa
de Deu?...

GUI. Al peu del altar,
sigui, donchs la meva esposa!

COMP. ¿Oblida vostra locura,
la distancia que 'ns separa?
Miserable!...

GUI. Per ventura,
puch mirarvos cara á cara...
Soch un home honrat...

COMP. Humil
es vostre origen... jo noble,
vos plebéu...

CLA. Y 'l creyéu vil?
Fins Jesús fou fill del poble,
y no 's trovará millor
escut, en vostra noblesa,
que l' escut de l' redemptor:
la bondat dins la pobresa.

GUI. Jo 'l perdó os he demanat
per mí, no per vostra filla:

son honor inmaculat
es mes pur que 'l sol que brilla;
jo ho mantinch.

COMP. Deixéu que plori
vostra culpa, vil esclau.

GUI. Senyora, voldréu que mori...

COMP. Abandonéu lo palau:
en va son los prechs... anéu.

GUI. En vá heu dit?... jo encendré 'l foch
de l' ira; vos ho voléu.
No os darán ajut en lloch;
y ja que l' orgull s' aferra
en vostre cor... miserable...
y no vol pau... tindréu guerra,
pero una guerra implacable.
La serp per vos malehida
y que heu vulgut trepitjá'
ha de costaros la vida;
lo rostre os mossegará,
y al escupir son veri
sobre la vostra altivesa,
lo goig lo cor m' ha d' omplí'
fins ofegarme, comptesa!

CLA. *A Guillem.*
Insensat!...

COMP. Y m' amenassa!

GUI. Jo compraré una corona
al rey de la vostra rassa,
ab mas terras y persona...
que no 'm faltará diné;
y un cop la corona tinga
ab la vostra la rompré
á trossos, quan me convinga.
Y ja que baix m' heu cregut
per arrivá' á tanta altesa,
fins á la meva baixesa
jo enfontsaré 'l vostre escut.

Se 'n vá airat.

ESCENA V

COMPTESA y CLARIS

CLA. Qué heu fet, senyora? qué heu fet?
COMP. No escapará á ma venjansa.
CLA. Venjarvos? si ja li heu tret
del cor l' última esperansa!...
COMP. Guardéu vostra protecció
per gent mes digne, Clarís,
que al villá, prou compassió
ha sigut tractarlo aixís.
CLA. Villá, dihéu?
COMP. No es ultratxe.
CLA. Sí!...
COMP. Quins son los séus escuts?
qui li rendéix vassallatxe?
Sos pares! Uns mal nascuts!
CLA. Y 'ls vostres?...
COMP. Preclars varóns,
gloriosos en llurs castells
ennobliren mos blasóns.
CLA. No; la gloria es tan sols d' ells.
COMP. Corre per las mevas venas
la seva sanch...
CLA. Feu memoria
que heu heredat d' ells apenas
la sanch; pero no la gloria.
COMP. Humillarme en vá voldríau;
no creya en vos tanta audacia.
CLA. Os dich lo que no sabíau.
COMP. Vos!
CLA. En mi no hi cap falacia
COMP. Sabía que fins del rey
discutiu la voluntat,
y á la gent de mala lley
are servíu d' advocat..
No es de Deu just y benigne
parlar ab aqueix imperi,
usant un llenguatje indigne
de son sagrat ministeri.

Un sacerdot!

CLA. Que recull
la veu del cel en la terra:
vostre pecat es l' orgull
y jo al pecat faig la guerra.

COMP. Deu lo mon ha dividit:
en un costat los senyors,
al altre 'l poble envilit:
son dret nos fá sé 'ls millors.
Atreviuse á condemná
la lley de Deu?...

CLA. No, senyora;
aixó 'l poble ho desfará
ab sa veu atronadora...
No hi há lley, ni dret diví.
lo porvenir será séu;
de la veu del poble, aquí,
se 'n díu ja la veu de Deu...
Y si un día profetisa
que son sos drets soberans,
ja veuréu com realisa
l' extermini dels tirants.

Se senten crits del poble.

Aquets crits!

COMP. Del poble són;
aplaudíu als revoltosos!...

Mirant pe 'l balco.

Qué? Aquest exemple os confón?
Los concellers presurosos
ja corren! .. Sortiu á fora.
á donarlos la consigna...
lo poble es vostre...

Ab ironia

CLA. Senyora,
preguéu á Deu que 'l detinga!

La Comptesa espantada se retira per la porta esquerra

ESCENA VI

CLARIS, VIREY, luego la Junta y Concellers

CLA. *Al Virey que vé per la dreta.*

Senyor!

VIR. Vos aqui, Claris!
CLA. O son temors que m' enganyan,
ó aqueix alborot es nunci
d' incalculables desgracias.
VIR. Lo Concell y 'ls diputats
en lo palau entran are,
y ells podrían dirme.....

Entran la Junta y Concellers.

TAM. Senyor!
VIR. Espliquéume lo que passa.....
Ja suposo qu' heu vingut
per referirme la causa
del rebombori que turba
de Barcelona la calma?
TAM. A aixó veniam...
VIR. Sens' cuidado
parleu...
TAM. Aquell fum que s' alsa
allá lluny, y aqueixas veus
terribles, desaforadas,
nos diuhen que á sanch y foch
rompen ja per tot las massas
populars. Nostra planuria,
nostres costas y montanyas,
vomitan sos moradors
sobre la ciutat, que assaltan
proclamant, ab ardiment,
la llibertat de la pátria.
Evitem que 'ls edificis
sigan presa de las flamas,
y 's topi la gent del camp
ab las tropas castellanas;
que si 's pert tot lo respecte,
si res perdona l' audacia,
será impotent la milicia
per dominar á las massas.
La capital afligida
nostres auxilis reclama,
per allunyar lo conflicte,
per retornarli la calma,
y tothom es de parer

de que convé sens' tardansa
qu' avuy quedi la ciutat
a nostres mans confiada.

VIR. No será, mentres jo visca!

TAM. Será sí, que ja s' inflaman
de rancunia á vostres ordres
las turbas amotinadas.....
Dos galeras genovesas
tenen lliures las amarras
y per ferse mar endins,
sols veureus á bordo aguardan,

VIR. No 'm proposeu la deshonra
si sou de noble prosapia!
Tamarit, vos no faríau
lo que m' exigiu

CLA. Extranya
rahó! Imiteu l' exemple
que os doná en Huch de Moncada,
quant abandoná Palerm,
al veurel' contra ell en armas.

VIR. No!

CLA. Don Dalmau de Queralt,
per las nostras veus la pátria,
á la vora del abim,
un sacrifici os demana!

La Comptesa escolta ab atenció sortint disimuladament per la esquerra oculta ab lo cortinatxe.

VIR. Es superior á mas forsas;
me desdora y 'm rebaixa.

Crits del poble.

TAM. Miréu que 'ls amotinats
van á voltá aquesta casa.
Lo perill es inminent.

VIR. Oh!

CLA. 'S pot conjurar encara.
Sortíu prompte á la finestra,
pronunciéu una paraula;
oíu las queixas del poble
entreguéulo á nostre guarda.

VIR. Y 'l rey? Y l' honra?

CLA. Senyor,
avans que tot es la pátria!

Se sent una descarrega.

TAM. Ja es tart.
CLA. Lo combat comensa.
VIR. No haig de cedir á las massas
dels sublevats. Veníu tots,
veníu ab mí á la Dressana,
que desde allí deixaré
la insurrecció dominada.
Conspira contra Castella
lo qu' en tal risch no m' ampara...
Aném. Jo os donaré auxili.

Senyalant la dreta.

Per' quí la sortida franca
trovarém...
TAM. Senyor Virey!
VIR. Vostres súplicas m' exaltan:
los lleals á don Felip
han de seguirme allá hont vaja.
CLA. Ningú pot dirnos traydors
VIR. Sortim y caiga qui caiga!
CLA. *Apart.*
No deixaré abandonat
lo palau...

Alt.

A la Dresana.

Se 'n van per la porta dreta. La Comptesa surt del amagatall.

ESCENA VII

COMPTESA, luego GUILLEM

COMP. Ha complert ab son deber;
no tem l' ira de las massas.

Soroll dins.

Pero que es aquest soroll?
Si haurán invadit la casa
los sublevats? Com, traidora,
pot haver sigut la guardia?

GUI. *Sortint.*
Ah! senyora, per fi os trovo;
digueume...
COMP. Vos! Tal audacia.
GUI. No m' acuséu sens' oirme;
pronunciéu una paralaula,
os ho suplico.
COMP. Apartéuvos.
GUI. Oh! no savéu lo que passa?
No savéu que 'ls segadors
han posat siti á las casas
del Senyor? Que sas esposas
van á ser sacrificadas!
COMP. Filla meva!
GUI. 'M voléu dir
á quin convent l' heu portada
y jo os la tornaré ab vida
ó moriré per salvarla?
COMP. Vos!
GUI. Lo perill va creixent.
COMP. Vos, salvar ma filla?
GUI. Encara
que m' heu despreciat, comptesa,
si jo logro salvá' á Blanca
no la vull per mí, os ho juro,
que la vull pera tórnarla
al mon, al carinyo vostre.
COMP. Jo hi aniré si aixó basta.
Crits.
GUI. Vos? Es impossible!... los crits
que are sentiu, amenassas
Gran cridoria
son del poble que ja pugna
per invadi' vostra casa.
Mes crits.
pitxan las portas; inútil
es resistir...
COMP. Desgraciada!
GUI. Per favor, digueu senyora,
lo nom del convent

COMP. Oh! rábia!
GUI. Que ja pujan... prompte!... Ahont?
Ahont es?
COMP. A Santa Clara!
Mes si traydor...

ESCENA VIII

LA COMPTESA, GUILLEM, PERE PAU, Homes del poble; despres CLARIS.

P. PAU. Desde 'l dintell de la porta del fondo que han obert de bat á bat.
¡La comptesa;
Au! minyons, ¡foch!
Alguns apuntan.
GUI. Adelantanse y cobrintla ab son cos.
Respectarla
devéu, si no heu renegat,
cobarts, de Deu y la pátria!...
Baixan las armas.
HOM. 1er En Fluviá!
GUI. Contra las donas
havéu agafat las armas?
HOM. 1er May, don Guillem.
GUI. May! dihéu
quant jo he vist atropelladas
las esposas del Senyor
y de Deu la santa casa!...
Aquestos son los valents
de la terra catalana?
Es aquesta la justicia
que tant alt tothom proclama?
derramar sanch ignocenta
al impuls de la vetjansa,
y trepitxar sens respecte
lo claustre de Santa Clara?
HOM. 1er Profanació!
GUI. Y consentíu
que 's porti á cap tal infamia?
HOM. 2on No, no...
GUI. Donchs seguíume tots,
si es que voléu evitarla.

¡A Santa Clara! Valents!

P. PAU. ¡Au! minyons á San Clara!

Guillem se llensa fora seguit de Pere Pau y 'ls del poble mentres Claris conmogut y y ab solemnitat diu a la Comptesa.

CLA. ¡Diguéume si esta conducta,
es de nobles ó es villana.

FI DEL ACTE TERCER

ACTE QUART

LAS ROCAS DE SANT BERTRAN

Una sala en los baixos del fort de la Dressana. Porta de entrada en lo fondo y un' altre en la part esquerra. Gran finestra á la dreta. Taula y unas quantas cadiras.

ESCENA PRIMERA

VIREY y TAMARIT

TAM. Vostre vida, senyor compte,
boig demanan y pretenen;
mes aquí os trovéu segur
y no teníu res que temer.

VIR. Jo os ho prego, Tamarit,
sol ab mon pesar deixéume.

TAM. Mentres que gobernador
d' aquí la Dressana 'm vejan,
ningú es capás d' atrevirse.

VIR. A qué empenyarse en quimeras?
Deixéu que lo meu destí,
si ho vol lo cel, se cumplesca;
que corri aqueix poble ayrat
de venjansa en set ardenta;
jo tot sol dech apagarla,
devía venjarse y s' venja;
contra mon cap ha de rompre
lo jou pesat qu' avuy llensa.

TAM. No estéu just apilotantne
sobre vos culpas agenas.

VIR. Aixó, Tamarit, las iras
populars es desconéixer;
vessant á dojo la sanch,
omplint de runas y cendras,

es com consegueix un poble
rompre' á trossos las cadenas.

TAM. Que puch fer en tal dolor?

VIR. No res, diputat, deixeume;
la soletat aconsola
y alivi dona á las penas.

Se 'n va Tamarit.

ESCENA II

VIREY sol

Vuy quedarme abandonat,
estar sol, baix la influencia
del astre que ha presidit
per enter la vida meva.
¿Qué es l' orgull ¿qué son las giorias,
lo poder y las grandesas?...
afalagadors ensomnis,
que preten la humana enveja...
Sombras brillants que la nit
ilusoriament engendra,
y que un raig de sol dissipa
aixis que l' aubada trenca,
Fochs folls que al abim ne portan
aixó son... Jo ilús, no ho creya.
Desde l' altura, en lo fons
rodolant m' he hagut de veurer,
envejat y dolorit
á un mateix temps siguéntne.
Avuy, en aquest sant día
que al Senyor la fe creyenta
desde antich li ha consagrat,
la fratricida contenda
ab sanch d' ignocents lo taca
y son esplendor entela.
Los cants de pau y armonía
que resonavan alegres,
han fet lloch, ab desventura,
als ays que 'l dolor arrencá,
y 'l negre fum del incendi

tapa l' espay' hont se veya
l' aromat núvol de incens
que al cel pujava estenentse!...
Pretenguí calmar del poble
lo seu enuig; vana empresa;
son butxí m' havian vist
y son butxí me vejeren.
Y ho he sigut... Son tirá!,
Ha fet la desgracia meva
que per complaure' al meu rey,
jo tingués que serho sempre!
Castell de Queralt, ma casa,
lloch de la meva naixensa
hont passaren ventursosos
los días de ma infantesa,
igncrat, exent de orgull,
y á ningú causant enveja...
qui m' feu passar tos llindars!...
¡Ay mal haja l' hora aquella
que 'n sortí, crédit donantne,
als ensomnis de grandesa! ..
¡Si pogués, Segarra infértil
un altre vegada véurert'!
Si pogués, de tas montanyas
ne faría estada meva;
allí 'm vías de tenir
fins á acavar ma existencia,
de tothom, menos de Deu,
del tot oblidat per sempre...

ESCENA III

VIREY y TAMARIT

TAM. Compte, si 'm donáu permís?...
VIR. Parléu, Tamarit.
TAM. Senyor,
de aquest fort, gobernador
es nombrat don Pau Clarís.
Per ordre urgent del Concell
tinch d' anármen y compleixo;

vos hi guanyéu, perque os deixo
mes bon defensor en ell.
No duptéu de sa amistat,
puig mentres salvaros jura
un nou consol os procura.

VIR. *Ab amargura.*
A mí?

TAM. *Senyalant á la Comptesa qu' entra pe 'l fondo.*
Miréuho.

VIR. *Corrent cap á sa esposa.*
Es vritat.

ESCENA VI

VIREY y COMPTESA

COMP. Per fi puch véuros!

VIR. Comptesa!
gracias dono á la sort mía,
que en aquest instant m' envía
de ton amor la tendresa:
tant m' abat ab cop segú
la enconada desventura,
que un recort, en ma amargura
no hi lograt tenir per tú.

COMP. Obrá', al véuros, com devíau,
heu satisfet mon amor;
complintne lleys del honor
ab vostre esposa compliau.

VIR. Y Blanca? Sentne 'l meu be
y estimantla tant y tant,
jutjeu de mon pesar, quant
he oblidat á ella també.
¿Perqué ab vos no 's trova aquí?

COMP. Compte...

VIR. Diguéume, hont está?

COMP. Prenéu, volentla trová',
de Santa Clara 'l camí.

VIR. De la casa del Senyor
en lo recinte guardada?

BLA. O tal volta atropellada

per lo popular furor.
VIR. Impossible!
BLA. D' algú, Compte,
no recordéu, que ab torpesa,
insultá nostra noblesa?
VIR. Vos comprench be massa y prompte.
Ja mon pensament indómit
m' ho recorda y me tortura;
en ma postrer desventura
las altres prenguí per sómit.
Mes no teméu, si ha pogut
perseguirla ab vil intent,
ja tancada en lo convent
Deu li servirá d' escut.
COMP. No, Compte, que 'l frenesi
y las iras descubertas
del poble, han deixat obertas
las portas del monasti'!
Es tot horror la ciutat;
en nostre palau entraren,
los que detrás d' ells deixaren,
esglays, plors y la orfandat.
Y en tant que á vos s' os encega
ab promesas enganyosas,
potser del claustre las llosas
ab sa sanch, Blanca, las rega.
VIR. Oh, sí: jo la salvaré;
los méus lleals de Castella
contra elxa turba que sella
son odi al rey, llensaré.
Cobardía es la cordura
ab que en un moment cedí...
Ab fermesa.
Torno á ser digne de mi;
si, de tots...
Ab desfalliment.
Mes oh! locura!
Un arranch irreflexible
ha perturbat ma rahó
y...
COMP. Cedíu al perill?

VIR, No,
sols cedeixo á lo impossible.
COMP. En aquest fort á la fi
ningú pot posarvos treva.
VIR. Per desgracia vostra y meva
vostre error comensa aquí.
Ja no es lo Virey altíu
qui vos parla...
COMP. Exageréu.
VIR. No, Comptesa, os enganyéu.
COMP. Quí sou donchs?
VIR. Un fugitíu.
COMP. Haveu caigut al parany
del Concell?
VIR. *Resignat.*
He hagut de véurer
que lo qu' engany me vaig creurer,
no tenia res de engany.
Deixá 'l poble despreciadas
mas ordres, á mon pesar;
quantas ne volguí donar
tantas sigueren burladas.
Han pres á los misatjers
manats per mí ab instruccións,
s' han burlat dels méus pregóns
y m' han mort als pregoners.
A mas paraulas y edictes
ningú obediencia prestá;
ma autoritat redoblá
y féu creixer los conflictes.
Aumentantne la inquietut
mon poder entreguí' al poble,
y en vá espero vinga noble,
un ressó de gratitut.
Me creya á fe que agrahida
quedava la rebelió,
y ella en fera exaltació
demana la meva vida.
COMP. Mes vos...
VIR. A vora del mar
bons amichs m' acompanyaren,

de salvarme bé intentaren
mes no ho pogueren lograr.
A la nau me dirigí
qu' esperaba ma arrivada,
mes la ciutat irritada
ha disparat contra mi.
La galera se 'n aná
tementne la artillería,
y la meva sort impía
á retornar m' obligá.
Veyéume donchs, ahí altíu,
'vuy pe 'l poble acorralat;
per favor aquí amparat,
com un lladre fugitiu!

COMP. Pero la Dressana es fiel,

VIR. Del Concell, en deferencía
consent aquí ma presencia
la guarnició.

COMP. Destí cruel!

VIR. Tan sols me resta morí'
y ja no temo á la mort,
desde que he tingut la sort
de tenirte prop de mí.

COMP. Que jo temés no penséu
veyentla; abrassada ab vos
nos mataría á tots dos.
Mes Blanca...

VIR. Vritat.

COMP. Deu meu!

VIR. L' ánima 'm deix' condolida.
Per forsa, haig d' abandonarla?
Ja may! jo aniré á salvarla,
per mes que 'm costi la vida!

COMP. Sol?

VIR. Sí, tot sol hi aniré,
puig ningú escolta ma pena;
axó lo deber m' ordena

ESCENA III

Mateixos, CLARIS

CLA. Aixo, no ho consentiré.
VIR. Clarís!
CLA. Lo poble rodeja
á la Dressana, senyor.
VÍR. Res ne vuy en mon favor;
res ne vuy, en tan no veja
salvada la filla mia;
que á mon amor se m' entregui
y sobre meu descarreguí
sas íras la sort impía.
CLA. Calma deu al cor aymant,
res no heu de temer per ella
VIR. Si quí es per sa mala estrella,
saven?...
CLA. La respectarán;
que al ser la nova sabuda,
pera salvarla, al moment
ha volat ab ardiment,
qui anar devía en sa ajuda.
COMP. En sa ajuda?... Sent aixls
se tracta del seductor,
á qui com á salvador
li deurém mercés, Claris?
CLA. Refrenéu, senyora, 'l llavi,
puig en lo que suposeu
sens dárvosen compte, féu
á donya Blanca un agravi.
Jurar jo os puch en aquí
qu' es tan pura com es bella;
y duptar no devéu d' ella,
com tampoch p:déu de mí.
De mí, que fora sever
per' queix amor que 'ls inflama,
á ser ella menos dama.
y á ser ell menys cavaller.
COMP. Del qu' heu dit, per ben ditxós

se 'n pot doná' aquest galan
puig que clá' estéu demostrant
que son protector té en vos.

CLA. Protecció que la primera
en darli deuríau ser,
veyentlo que, sens' poder,
per vos deixa sa bandera;
puig mentres la rebelió
per son capdill lo proclama,
ell, cegat d' amor, s' aclama
de los vostres campeó;
protecció ben adquirida,
que en vos deuría trovar,
desde 'l punt que va exposar
sa vida per vostre vida;
protecció que vos neguéu
á quí salva ab pit gegant
d' un convent qu' está cremant,
á las esposas de Deu.

VIR. Oh, qu' haveu dit?

CLA. Acusar
com persistíu, á qui arranca
del incendi á donya Blanca
contra l' ira popular;
acusar á qui perdona
de son pare al homicida;
acusar á qui s' oblida
de sa pátria y sa persona
per serne d' un decidit
adversari, fort escut...
sols vostre llavi ha pogut
serne tant desagrahit.
Tal acusació, ab dolor,
senyora, de vos sentí'...

Posantse la ma 'l pit.

¡Oh, que hi teniu donchs aquí
per compte de teni' hi cor?

VIR. Si 'l cavaller qu' esplicáu
per ma filla ha obrat aixís,
en mí trovará, Clarís,
la amistat que li otorgáu.

Agravi que li causaren
los meus, castigat no fou,
la falta en mi se conclou;
avuy los seus lo venjaren.
Mes ja que, com no devía,
desvanesquí sa esperansa,
que rebi en nova venjansa
tota la gratitut mía.

CLA. Franca manifestació
que á mon desitx acut prompte;
mereixérla, senyor Compte,
de Guillem fou l' ambició.

VIR. Mes del monastir pogué
á Blanca, salvar, Claris?

CLA. Jo...

VIR. Dihéu.

CLA. *Apart.*
Es compromís.
Alt.
Crech y dupto, es lo que sé...
Sols sé qu' ell ha de tornar,
ha de tornar ó morir;
y no veyentlo venir,
haig de temer y duptar.

VIR. *Esglayat.*
Allavors donchs...

COMP. ¡Oh, Deu meu!

CLA. Tindré la calma torbada,
no sentintne sa petxada,
ó lo ressó de sa veu.

VIR. Sortimne prompte d' aquí,
cap al convent si es possible;
corremhi, ¡sí!

CLA. *Deturantlo.*
No, impossible.

VIR. Impossible haveu dit?

BLA. Sí!
No sentíu aquest remor?
es lo poble que 'ns rodeja,
aixis que sortir os veja
s' atrevirá á vos, senyor.

VIR. Pero...
CLA. Per respecte á mi
los que la Dressana guardan,
á que l' abandoni aguardan
per posarvos prés aquí.
Al veurer que protector
me dich vostre, mormuránt
ja los mes, que só dirán
á Catalunya traydor.
COMP. Sort iníqua.
VIR. Trist flagell!...
Apart.
CLA. Qué, de duptar me 'n relleva?
Se sent á dins la veu de Blanca que surt acompanyada de don Guillem.

ESCENA IV

Dits, BLANCA y GUILLEM.

BLA. *Dins.*
Mare, pare!
Surt y s' abrassa ab sos pares.
Mare meva!
COMP. Filla!
VIR. Blanca!
Ab orgull senyalant á Guillem, que s' ha quedat al fondo sens traspassar lo llindar de la porta.
Es ell! es ell!
VIR. *Abrassant á Blanca*
En mos brassos, sense pór
de perills, te veig salvada.
COMP. La meva filla estimada!
CLA. *A don Guillem.*
Ets valent y 't sobra cor
Deu te recompensará,
Guillem!
Obrintli 'ls brassos.
GUI. Un deber major
me falta cumplir, senyor,
y no 'l dech mes retardá'.

GUI. *Se dirigeix respectuosament á la Comptesa y li diu ab veu qual conmoció va en aument.*

A tornáusla m' obliguí.
aqui la teníu. comptesa;
complerta está ma promesa.
Un día, neci de mí!
pensi en llassos d' amor pur
los dos nostres cors juntár;
mos blasons vaig oblidar,
oblidi mon nom obscur.
Avuy... tots... de mi oblidéus...
jo... renuncio á n' aquells llassos...
¡Claris, ara 'ls vostres brassos!...

CLA. Sí, Guillem, aquí...

VIR. *Adelantantse.*
No ls' meus

Lo Virey abrassa á Guillem.

BLA. *Al Virey y á la Comptesa alternativament.*
L' abrassada era de creurer
y la té ben adquirida,
puig que m' ha salvat la vida;
á ell dech lo tornáus á veurer.
Ho diré.....

GUI. Calléu, senyora;
bon missatjer d' alegría,
dech ara per pena mía,
de dolor serho en mal hora.

CLA. Espliqueuse, don Guillem.

GUI. Prompte, que la esplicació
no tolera dilació...
Mes las damas... es extrem.

COMP. Si es que 's tracta de la sort
de mon espós, cavaller,
lo que siga ho vuy saber,
y arrostrar ab ell la mort.

BLA. ¡Oh! La mort!

VIR. Podéu parlar.

GUI. La fortalesa, senyor,
encés y plé de furor
tracta 'l poble d' assaltar.

Nos sortirá empresa vana
oposants al seu intent,
puig no falta qu' hi consent
de dins mateix la Dressana.
Corra la veu que acollida
havéu trovat en lo fort,
y en feréstechs crits de mort
demanan la vostra vida.

BLA. Sa vida!

COMP. Perversos!

VIR. ¡Oh,
que vingan!

CLA. A Guillem.
Prou!

GUI. Callaré.

CLA. Que no será saveu bé
mentrestant alenti jo!

GUI. Qué intentéu?

CLA. No; no será
Se 'n vá á la finestra.
La galera genovesa
no ha mancat á sa promesa.
Vos, compte, podeu marxa'!

COMP. Marxar!

VIR. Marxar?

CLA. Vos aguarda
una llanxa...

VIR. Vacilant.
Esposa... filla!

COMP. Esta partida l' humilla

CLA. Aquesta partida 'l salva,
y 'l perill la fá forsosa.

VIR. Tal de mí no pretenguéu.

CLA. Sou perdut si vos quedéu

VIR. Mes la fuyta es vergonyosa.
Als vostres consells cedi
sens' desitj y per sorpresa,
mes ja 'l temor no 'm fa presa;
vingan perills contra mí.

COMP. A Clarís.
Resistíu, aixó es la base.....

CLA. Resisteixo á ne 'ls fets seus,
pero jamay contra 'ls meus
desenvaynaré la espasa.

Crits á dins.

GUI. Marxéu, senyor!

CLA. La amistat
suplicant á vos s' aplega;
oíula.

VIR. Inútil me prega.

CLA. Oíula.

VIR. *Resolut.*
Es temeritat.

CLA. Doncas bé, jo en nom de Deu
puig no m' escolteu á mí,
jo vos ho tinch d' exigí':
Marxéu!

VIR. Clarís!

COMP. *Al Virey.*
No marxéu!

CLA. *Assombrat de las paraulas de la comptesa y prenent una resolucio estrema.*
Basta! don Guillem Fluviá
jo só vostre superior.
Rompéu la espasa.

GUI. *Vacilant en obehir.*
Senyor.

BLA. Rompéula, rompéula ja!

Don Guillem trenca la espasa y tira 'ls trosos als peus de Clarís, quedant com fascinat per la actitut del canonje.

Sense are temer per mí
A don Guillem.
las portas deixéu obertas;
qu' entrin tots:
Al Virey.
y mas ofertas
veuréu com las sé complí.
¿S' ha d' oposar una valla,
si algú, contra vos s' encona?
Donchs bé, de vostre persona,
será lo meu cos muralla.
Y Compte, cert com es Deu!

los que á vos vulguin osar,
avants tindrán que passar
per sobre 'l cadavre meu!

A don Guillem.

Lo dit Guillem y ab prestesa.

VIR. *Detenint á Guillem.*

Aguardéu; sortir no os deixo;
á mos perills no cedeixo,
cedeixo á tanta grandesa.
Ningú contra vos se ensanyi
per culpas mevas, Clarís:
m' ho manéu y 's fará aixís.
Marxaré.

GUI. Qu' os acompanyi
permetéume.

VIR. Basta 'm Deu.

Abrassant á la comptesa y á Blanca.

puig Ell m' obliga á que os deixi,
vostres vidas protegeixi
y la meva!...

Dona alguns passos, se torna y 's despedeix de Clarís y de la Comptesa.

Esposa!

Al arrivar á la porta lateral, desde allí fá un signe espresíu de despedida á la Comptesa y á Blauca.

Adeu!

ESCENA ÚLTIMA

CLARIS, COMPTESA, don GUILLEM y BLANCA.

BLA. *Abrassansse ab la Comptesa.*

Mare!

CLA. Tenía que se'!...

A la comptesa.

Quant qu' es lliure se sabrá,
ningú m' ho perdonará,

COMP. Ni jo os ho perdonaré.

CLA. Qui dirá, que 'm fassia mella,
mon desitx de protegirlo?

COMP. A los ulls, avergonyirlo
haveu volgut, de Castella.
Sa fuyta, á la rebelió,
mes que sa mort li convé.
¡Oh, que la revolta té,
en vos, destre campeó!
Quant compte os demani 'l rey
dels horrors de esta jornada,
li direu qu', abandonada
la ciutat per lo Virey,
en uns vá creixer la po'
cresqué en altres la osadía.....
Escusas per vida mía,
que sabré desmentir jo.

CLA. Las amenassas que 'm feu
no 'm donan gens de neguit;
que 'l volía salvá he dit;
lo demés ho suposeu.
Pero en la suposició
tan equivocada estau,
que lo que culpas jutjau
mérits considero jo.
Diheu vos qu' esta jornada
sigué obra meva; be está...
que fou, la historia dirá,
per Castella provocada.
Quant l' odi á lo meu pays
de Madrit os dugui al port,
al Compte-Duch y á la cort
fareu bé, parlant aixis:
que unas revoltas semblants
y tan feras rebelións,
dehuen sempre las nacións
á los seus mals governants.
Regir un poble es un bé,
mes no es bé, que se 'l subjecti,
y qui vulga que 'l respecti
deu respectarlo primé'.
Tot lo que rebi en afronts
en tiranías é insults,
ó retornará en tumults

y fortas revolucións.

Una canonada.

GUI. Sentíu? sentíu?

CLA, Lo canó!

Don Guillem, corréu, sortíu,

y al saver lo qu' es, veniu.

Don Guillem marxa, mes al arrivar á la porta 's detè, investigant ab sa mirada lo que passa.

COMP. Del Compte en persecució...

GUI. Ah!

CLA. Guillem!

Altre canonada.

GUI. Senyor!

CLA. Qué? prompte!...

GUI. Los que hi há al baluart del mar,

no paran de disparar

contra la barca del Compte!...

CLA. Deteníulos!...

GUI. Be ho volguera!...

Acostantse á la finestra y mirant.

Pero al bot no hi há coratxe;

ja ha virat en vers la platxa

y s' allunya la galera.....

BLA. Verge santa, protegíulo!

COMP. Ab despreci.

Veyéu lo poble!

GUI. Ja en terra

ha saltat!... Cap hont vá?... S' erra

de cami. ¡No!

CLA. A la finestra.

Preveníulo!

GUI. Las rocas de San Bertran,

vol guanyar plé de fatích..,..

CLA. Acompanyéulo á Monjuich;

alli lo respectarán

Anéuhi... No, un moment... ¡Oh!

En veu baixa á don Guillem cridanli la atencio sobre 'l que se suposa pasar.

aquestos homes que avansan

afora, que s' avalansan...

GUI. Sí...

Tanca la finestra al veurer la atencio que en ell y Guillem posa la Comptesa.

Silenci!

COMP. Sabré jo
per quin poderós motíu,
de repent se 'm prohibéixi
á que los passos seguéixi,
de mon espós fugitiu?

CLA. Senyora...

COMP. Tretas y embulls
deixéu. Qu' obríu es precís...
¿Acás teníu dret, Claris,
pera ocultarlo á mos ulls?

Gran cridoria à dints.

CLA. Aqueixos crits!...

COMP. Se 'm subleva
la sanch; lo qu' es sapiguém.

Ab to imperatiu.

Obríu!

CLA. ¡Obriu, don Guillem,
y cessi l' angunia meva

Obra den Guijlem la finestra y retrocedeix desseguida aterrat.

COMP. Oh, ¡Deu de Deu, ab furor
l' ha ferit daga villana!

CLA. ¡Apartéu de vista humana,
eix march d' un quadro d' horror!

Don Guillem tanca la finestra.

COMP. Espós!... filla!

BLA. *Corrent als seus brassos.*

¡Mare, mare!

COMP. Alenta infelís, ben prompte
Deu los demanará compte,
de la sanch de lo teu pare.

CLA. *Molt conmogut.*

No insultéu nostre dolor
que no 'l podéu judicar.

COMP. Veyéu si 'l sabéu tornar,
á sa patría, á mon amor?...
Sa pérdua el dolor no 'm llansa
ni 'l plor me fá sucumbir,

mon deber sabré cumplir
de sa mort logrant venjansa.
A tan poguéren osar!...
mes lo rey, sent jo escoltada,
per la sanch avuy vessada,
vos dará de sanch un mar.

CLA. Mes amenassas, Comptesa,
no surtin dels vostres llavis;
lo poble tenía agravis,
s' ha venjat; y axió li pesa:
li pesa, perque sent noble
l' horror y sanch abomina,
qu' es la germandat divina
lo blassó del nostre poble.
Per ser respectat, respecta
y valdament siga 'l rey,
al que l' ultratxa, sa lley
imposa ab justicia recta.
D' esclau volen dugui marca
pera deixarlo envilit,
ab rencor lo favorit,
y consentinthi 'l monarca;
intent que ab valor allunya
perque may no pugui sé',
puig que la llibertat té
per sa patria, á Catalunya.
Ministre y rey per lo fanch
enllotavan nostra gloria,
y per sempre mes, memoria
hi haurá del Corpus de Sanch.
Y si Castella s' encona
per lo que ella ha promogut,
desde avuy veurá perdut,
lo floró de sa corona.
Sápia que l' poder violent,
de los pobles á la sanya,
es mateix que debil canya
qu' abat la fúria del vent.

Ab adomán dirigintse al siti ahont ha mort lo compte de Santa Coloma.

Així se trenca l' escut
ab que 's resguarda un tirá!...
Ta mort venjada será.

Descubrintse ab molt de respecte.

Pobre mártyr!... jo 't salut!
Catalunya al oblit dona
ton passat, sens mal esguart:
á ton butxí, á Felip quart,
ni l' oblida, ni 'l perdona;
que ab magestat soberana,
aquest poble, independent,
sostindrá sempre esplendent
la Justicia catalana.

Don Guillem, desde son ultim vers s' ha colocat en segon terme, apoyantse lo cap ab la ma. La Comptesa y Blanca en la part oposada y sostenintse mutuament; Clarís al mitx de la escena, dominant la situacio. diu ab to grave y solemne los últims versos, descubrintse quant s' ha indicat.

Fi del drama

Aquesta obra y las demés dels mateixos autors que 's detallan en la página 6.ª, se trovarán de venda en totas las principals llibrerías.—Deposit en casa **I. López**, Rambla del Centro, n.º 20. y en lo **Centro de suscripcións** de J. Camps y C.ª establert en lo carrer de Mendizabal, núm. 7.